

Krytyczne myślenie i sztuka argumentacji

Odpowiedzi na problem dezinformacji: fact-checking i polityka przeciw dezinformacji

Dr hab. Ryszard Szarfenberg, prof. UW
r.szarfenberg@uw.edu.pl

Strona przedmiotu z materiałami i linkami
<http://rszarf.ips.uw.edu.pl/krytarg/>

Rok akademicki 2023/2024

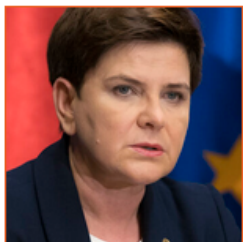
Krótką historią jednej dezinformacji na podstawie raportu prowadzącego zajęcia

Raport: Przewidywane skutki społeczne 500+:
ubóstwo i rynek pracy

Dr hab. Ryszard Szarfenberg
EAPN Polska

Ocena Demagog.pl:

))) WYPOWIEDŹ

Fot. P. Tracz / KPRM / flickr.com /
Public Domain / modyfikacje
demagog.org.pl

Beata Szydło

“ O 94 proc. zmniejszyło się ubóstwo wśród dzieci.

MANIPULACJA

))) UZASADNIENIE

Dane o 94% zmniejszonym ubóstwie wśród dzieci znajdują się w **raporcie** EAPN: Przewidywane skutki społeczne 500+: ubóstwo i rynek pracy. Jak wskazuje raport powstały w grudniu 2016 r. są to jedynie **przewidywania**, które w przypadku ubóstwa dzieci oparte są na danych Banku Światowego. Szacunek polega na obliczeniu miar ubóstwa i nierówności w modelu (i na danych z konkretnego roku badania) bez 500+ oraz obliczenie ich po wprowadzeniu tego świadczenia do modelu i porównaniu otrzymanych wartości. Nie brano pod uwagę możliwego wpływu 500+ na zachowania osób w gospodarstwach domowych, np. zmniejszenia dochodu z zarobków w wyniku ewentualnych rezygnacji z pracy oraz konsekwencji tych zmian dla innych niż 500+ świadczeń. Zgodnie z przewidywaniami skrajne ubóstwo wśród dzieci ma zmniejszyć się z 11,9% do 0,7%. Jest to więc zmiana o 11,2 pp., a skala wpływu pokazuje zmniejszenie ubóstwa o 94%.

Wypowiedź premier Szydło:

SPECJALNE WYSTĄPIENIE PREMIER SZYDŁO

Tematyka zajęć

1. Trzy przykłady negatywnych konsekwencji dezinformacji
2. Propaganda, dezinformacja, chaos informacyjny i inne, czyli próby uporządkowania pojęć
3. Deepfake
4. Memy
5. Teorie spiskowe
6. Ścieżki upowszechniania dezinformacji,
7. Nowe wiadomości ze świata wiedzy o dezinformacji
8. Fact-checking i polityka przeciwdziałania dezinformacji
9. Literatura

Dezinformacja może prowadzić do
tragicznych konsekwencji – trzy przykłady

Lincze w Indiach

Indyjskie lincze WhatsApp są pasmem przemocy i zabójstw popełnianych przez tłum po **rozpowszechnieniu się pogłosek, dotyczących głównie uprowadzania dzieci dla organów**, za pośrednictwem serwisu informacyjnego WhatsApp.

Lincze rozpoczęły się w maju 2017 roku **od zabicia siedmiu mężczyzn w Jharkhand**, ale dopiero na początku następnego roku stały się zjawiskiem ogólnokrajowym.

Fałszywe wiadomości, dostosowane do lokalnych warunków, są rozpowszechniane wraz z prawdziwymi filmami wideo dołączanymi do fałszywych wiadomości lub skarg.

W praktycznie żadnej lokalizacji linczu nie odnotowano uprowadzeń dzieci w ciągu ostatnich trzech miesięcy. **Głównymi ofiarami linczu byli robotnicy fizyczni, osoby przyjezdne i niepełnosprawni umysłowo, ale też byli wśród nich inżynierowie oprogramowania, naukowcy, biznesmeni i rodziny z klasy średniej.**

<https://konkret24.tvn24.pl/swiat,109/plotki-ktore-przyniosly-smierc,883276.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Indian_WhatsApp_lynchings

))) ATAK NA KAPITOL TO DOWÓD NA TO, JAK NIEBEZPIECZNA MOŻE BYĆ DEZINFORMACJA

O wydarzeniach na Kapitolu i roli dezinformacji w eskalacji napięcia pisali także [Cristina Tardáguila](#) i [Harrison Mantas](#) z IFCN w artykule opublikowanym na stronie Instytutu Poyntera.

Wybory w USA: kronika dezinformacji

Czas czytania: **około 4 min.**

Wybory w USA: kronika dezinformacji

20.01.2021 godz. 15:00

Dezinformacja i wynik referendum w Wielkiej Brytanii

Final Say: The misinformation that was told about Brexit during and after the referendum

- 1 'The money saved from leaving the EU will result in the NHS getting £350m a week'
- 2 'A free-trade deal with the EU will be 'the easiest thing in human history'
- 3 'Two thirds of British jobs in manufacturing are dependent on demand from Europe'
- 4 'Turkey is going to join the EU and millions of people will flock to the UK'
- 5 'Brexit will lead to Scotland renewing calls for independence'
- 6 'Brexit does not mean the UK will leave the single market'

Propaganda, dezinformacja, chaos
informacyjny, wojna informacyjna i inne:
próby porządkowania pojęć

Kariera słów: *fake news*, *echo chamber* i *post-truth*

Leksykografowie Collins Dictionary, którzy monitorują korpus Collinsa o wielkości 4,5 mld słów, **stwierdzili, że od 2016 roku użycie tego terminu [*fake news*] wzrosło o 365%.**

Collins twierdzi, że "fałszywe wiadomości" (*fake news*) zaczęły być używane w latach 2000 w amerykańskiej telewizji do opisanie "**fałszywych, często sensacyjnych, informacji rozpowszechnianych pod pozorem doniesień prasowych**".

<https://www.theguardian.com/books/2017/nov/02/fake-news-is-very-real-word-of-the-year-for-2017>

„Bańka filtrująca” (*echo chamber*), zdefiniowana jako "**środowisko, zwłaszcza na portalu społecznościowym, w którym każda wypowiedź może zostać przyjęta z aprobatą, ponieważ będzie czytana lub słyszana tylko przez osoby o podobnych poglądach**", w ciągu ostatnich pięciu lat [pisane w 2017] obserwuje się "stały wzrost" użycia.

<https://www.o2.pl/artykul/poznalismy-angielskie-slowo-roku-nawet-w-polsce-go-nie-tlumaczymy-6183376720070785a>

Oxford Dictionaries ogłosił "post-truth" (**postprawda**) jako swoje międzynarodowe słowo roku 2016, odzwierciedlając to, co nazwał „bardzo naładowanymi” politycznie 12 miesiącami. Jest on definiowany jako **przymiotnik odnoszący się do okoliczności, w których obiektywne fakty mają mniejszy wpływ na kształtowanie opinii publicznej niż emocjonalne apele...** częstość jego użycia wzrosła w roku 2016 o 2,000% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

<https://www.bbc.com/news/uk-37995600>

Propaganda, dezinformacja, bzdury i tym podobne. Propozycja definicji w książce o propagandzie sieciowej

PROPAGANDA, DEZINFORMACJA (*disinformation*): manipulowanie i wprowadzanie w błąd ludzi w celu osiągnięcia celów politycznych

PROPAGANDA SIECIOWA: sposoby, w jakie architektura ekosystemu medialnego czyni go mniej lub bardziej podatnym na rozpowszechnianie tego typu informacji manipulacji i kłamstw

BZDURY (*bulshit*): komunikaty mediów, które nie dbają o to, czy ich wypowiedzi są prawdziwe, czy fałszywe, a też nie o to, jaki jest ich polityczny efekt, o ile na tym zarabiają
(But what is bullshit and why is it so effective in our time?)

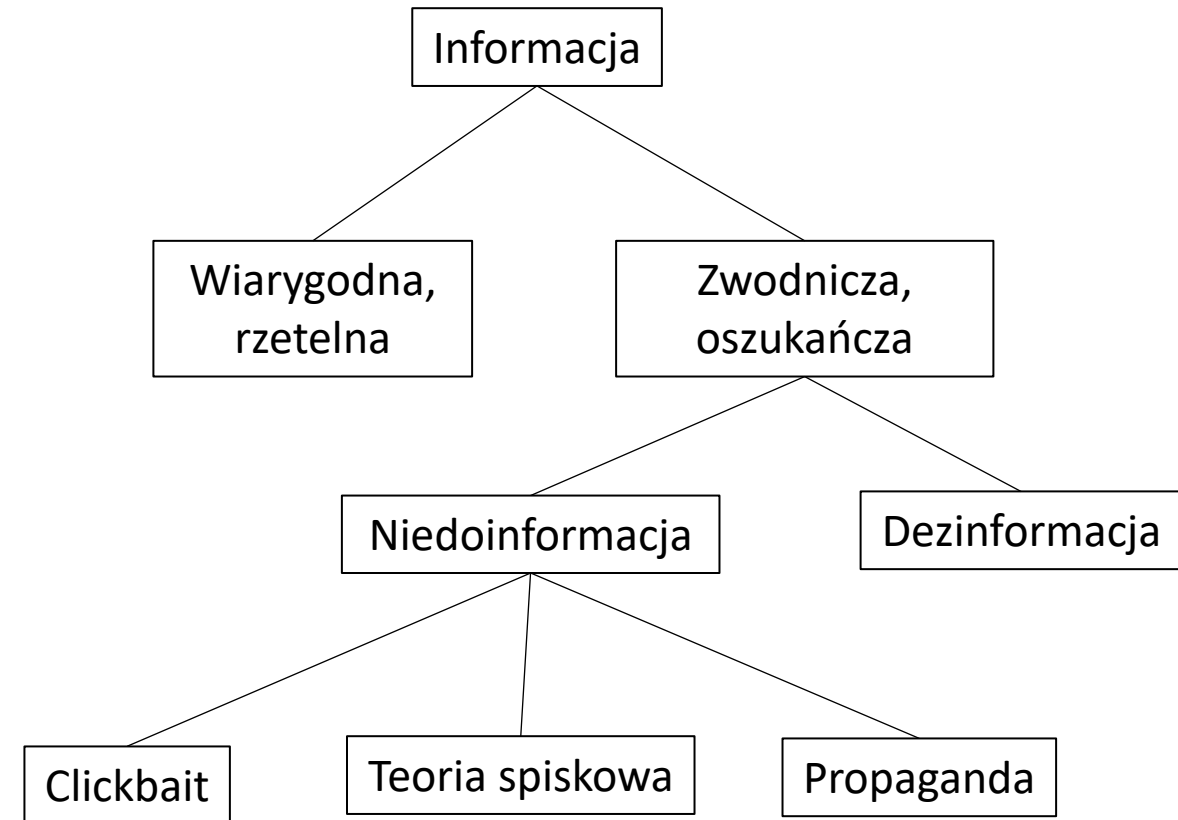
NIEPRAWDZIWE INFORMACJE (*misinformation*): publikowanie błędnych informacji bez względu na to, czy są one błędne, czy też mają polityczny cel w przekazywaniu fałszywych informacji

DEZORIENTACJA: stan, który stara się wywołać jakaś propaganda, w której docelowa populacja po prostu traci zdolność do odróżnienia prawdy od fałszu lub gdzie szukać pomocy w odróżnieniu tych dwóch rzeczy

Inna próba porządkowania pojęć: dezinformacja

Źródła wiadomości zostały podzielone na pięć klas mediów informacyjnych:

- **Źródła godne zaufania**, które dostarczyło faktycznych informacji bez zamiaru wprowadzenia w błąd;
- **Źródła zwodnicze** z podziałem na
 - niedoinformację
 - **clickbait**: przyciągające uwagę, mylące lub niejasne nagłówki w celu przyciągnięcia publiczności;
 - **teorie spiskowe**: niepotwierdzone lub niewiarygodne informacje mające na celu wyjaśnienie wydarzeń lub okoliczności;
 - **propaganda**: celowo wprowadzające w błąd informacje mające na celu realizację określonego programu społecznego lub politycznego;
 - **dezinformację**: sfabrykowane i niezgodne z faktami informacje rozpowszechniane z zamiarem oszukania odbiorców.

Próby porządkowania pojęć w epoce chaosu informacyjnego

Problemy

- **Definicja informacji**, biorąc pod uwagę wielość tego, z czym spotykamy się w mediach tradycyjnych i społecznościowych. Wardle definiuje chaos informacyjny jako te informacje, które są fałszywe i lub intencjonalnie szkodliwe
- **Uporządkowanie wielości tego, co zostało uznane za informację w kilka jasnych klas, podklas**

W oryginale

Misinformation: niedoinformacja

Disinformation: dezinformacja

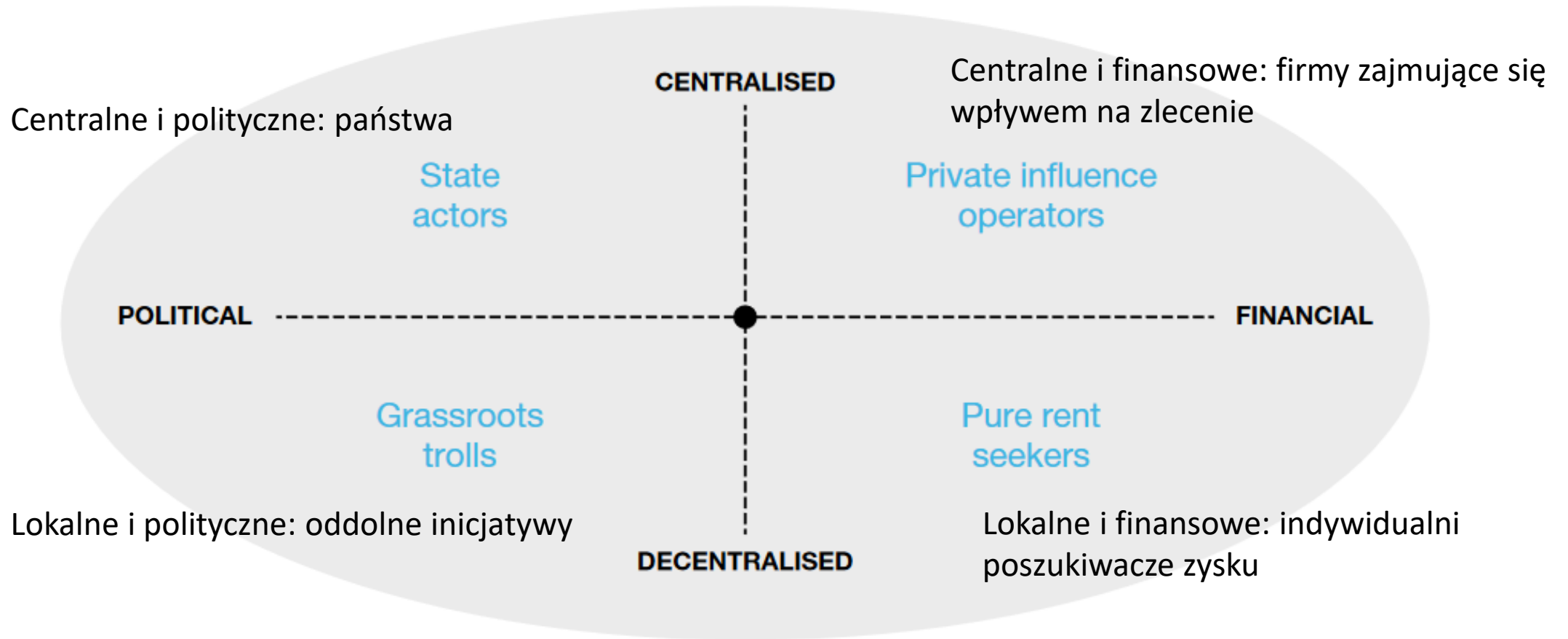
Malinformation: antyinformacja

TRZY KATEGORIE CHAOSU INFORMACYJNEGO

Żeby móc zrozumieć i przeanalizować złożoność ekosystemu informacyjnego, trzeba ustalić spójną nomenklaturę. Obecnie powszechne szafowanie upraszczającymi pojęciami, takimi jak „fake news”, gubi istotne różnicowanie i dyskredytuje dziennikarstwo. Takie podejście skupia się też zbyt mocno na opozycji „fałszu” i „prawdy”, a chaos informacyjny serwuje raczej wiele odcieni „zmyłki”.

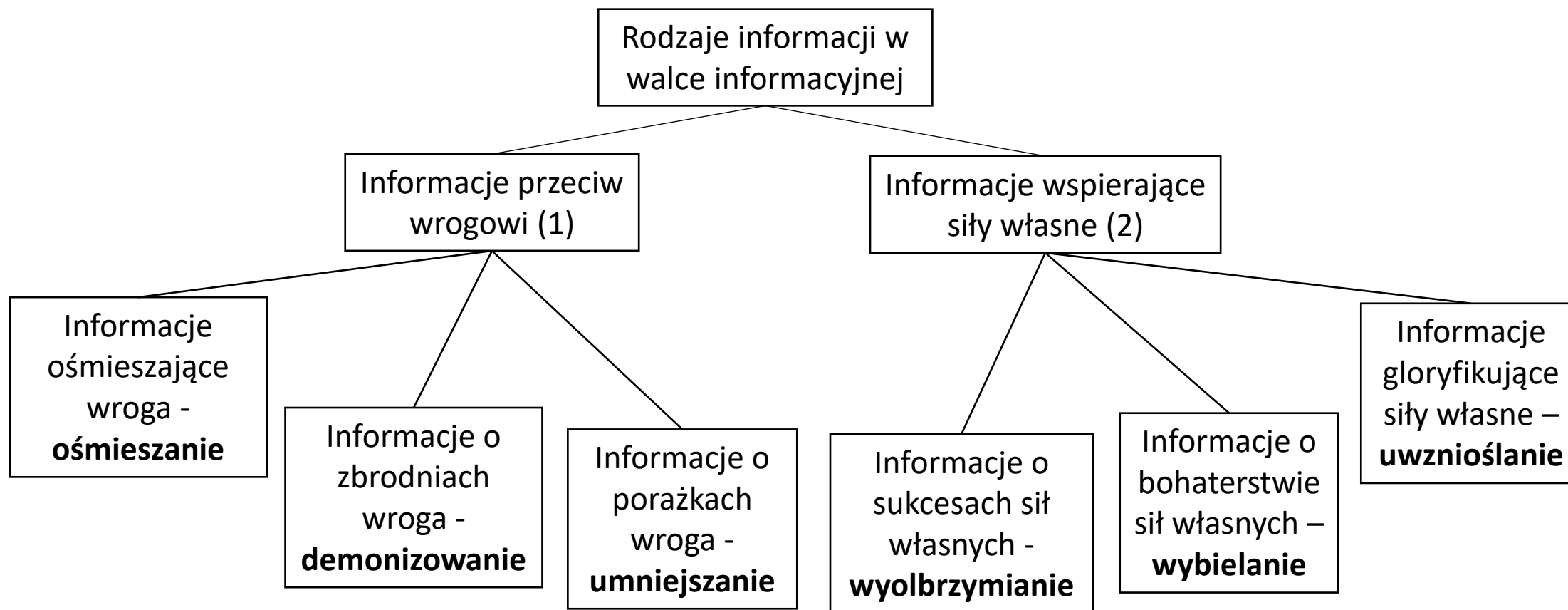

Podmioty dezinformacji w dwóch skalach: centralne – lokalne, polityczne – finansowe

Specyfika sytuacji wojennej dla dyskusji o dezinformacji

Państwa w stanie wojny stosują nie tylko broń konwencjonalną i niekonwencjonalną w wojnie, ale również informację. [Pojęcie walki \(wojny\) informacyjnej, w tym dywersji ideologicznej](#)

Instrumenty typu 1 nie są typowym działaniem wojennym, np. wprowadzanie wroga w błąd, aby wciągnąć go w pułapkę, ale uderzają w jego wizerunek zarówno w jego własnym środowisku, jak i w środowisku własnym. Instrumenty typu 2 wzmacniają wizerunek własny również w obu środowiskach. Mowa tu zwykle o morale, czyli informacje 1 podważające morale wroga, informacje 2 wspierające morale własne. Wojna informacyjna może zawierać fakty, ale może też być oparta na informacjach całkowicie fałszywych

Cele wojny informacyjnej Rosji z 2014 r.

- „dyskredytacja stanowiska Polski i innych państw członkowskich NATO w kwestii kryzysu ukraińskiego,
- akcentowanie polsko-ukraińskich skomplikowanych doświadczeń historycznych w celu wywoływania antagonizmów pomiędzy społeczeństwami obu tych krajów,
- uwypuklanie i niekiedy także kreowanie podziałów wśród państw UE oraz NATO,
- Eksponowanie wszelkich antyunijnych i antyamerykańskie wypowiedzi,
- ... kreowanie jednoznacznie pozytywnego wizerunku Rosji, a zarazem ukazywanie w negatywnym świetle oponentów polityki Kremla”

Artykuł o machinie rosyjskiej dezinformacji i propagandy

Dezinformacja od zawsze pisana była cyrylicą. Jak działa machina rosyjskiej propagandy

Rosja ma dekady doświadczeń i profesjonalny aparat zbudowany, by rozsiewać propagandę, tworzyć przyjazne sobie narracje i skłócać przeciwników. Cel jak w rzucaniu talerzem ze spaghetti o ścianę. Nie chodzi o to, by cały makaron się przykleił. Wystarczy, by ściana się wybrudziła.

SYLWIA CZUBKOWSKA
AUTORKA

JAKUB WĄTOR
AUTOR

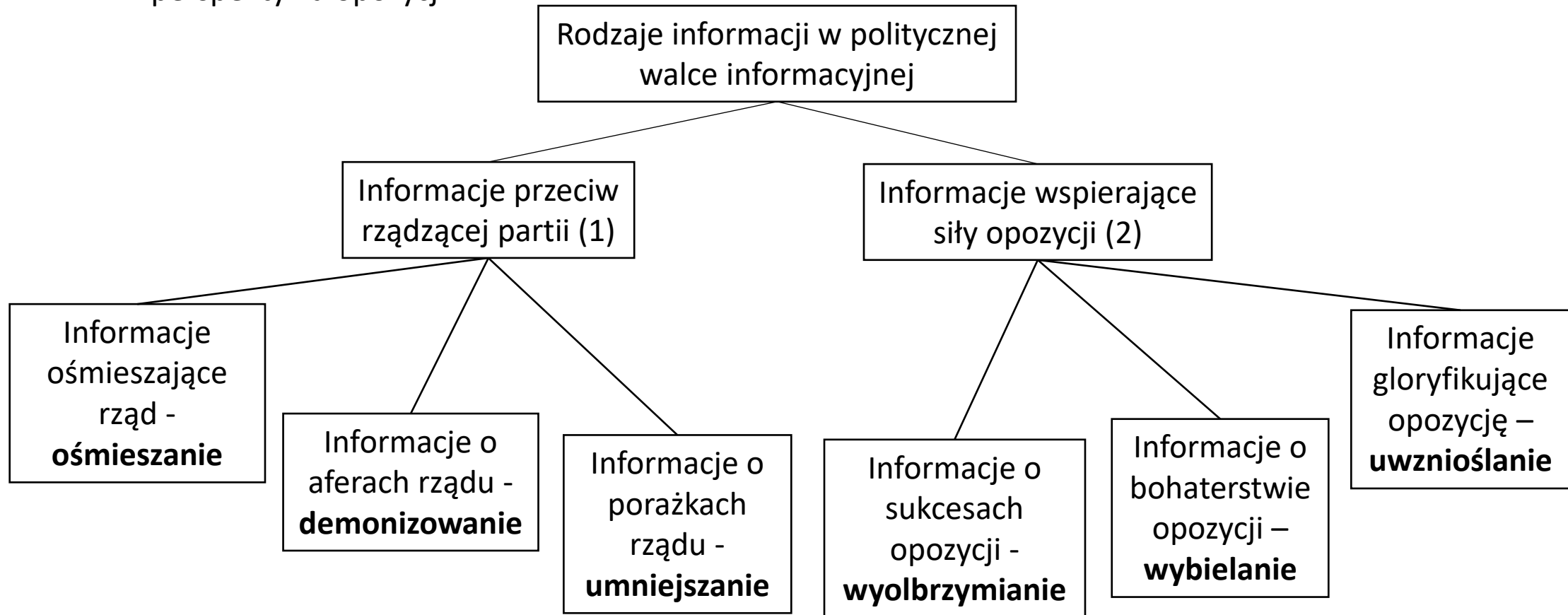
MAREK SZYMANIAK
WSPÓLPRACA

28.02.2022 | 9:56

Dywersja polityczna jako analogia do wojny informacyjnej

Partie w stanie konkurencji wyborczej nie stosują przemocy, ale głównie stosują informację – perspektywa opozycji

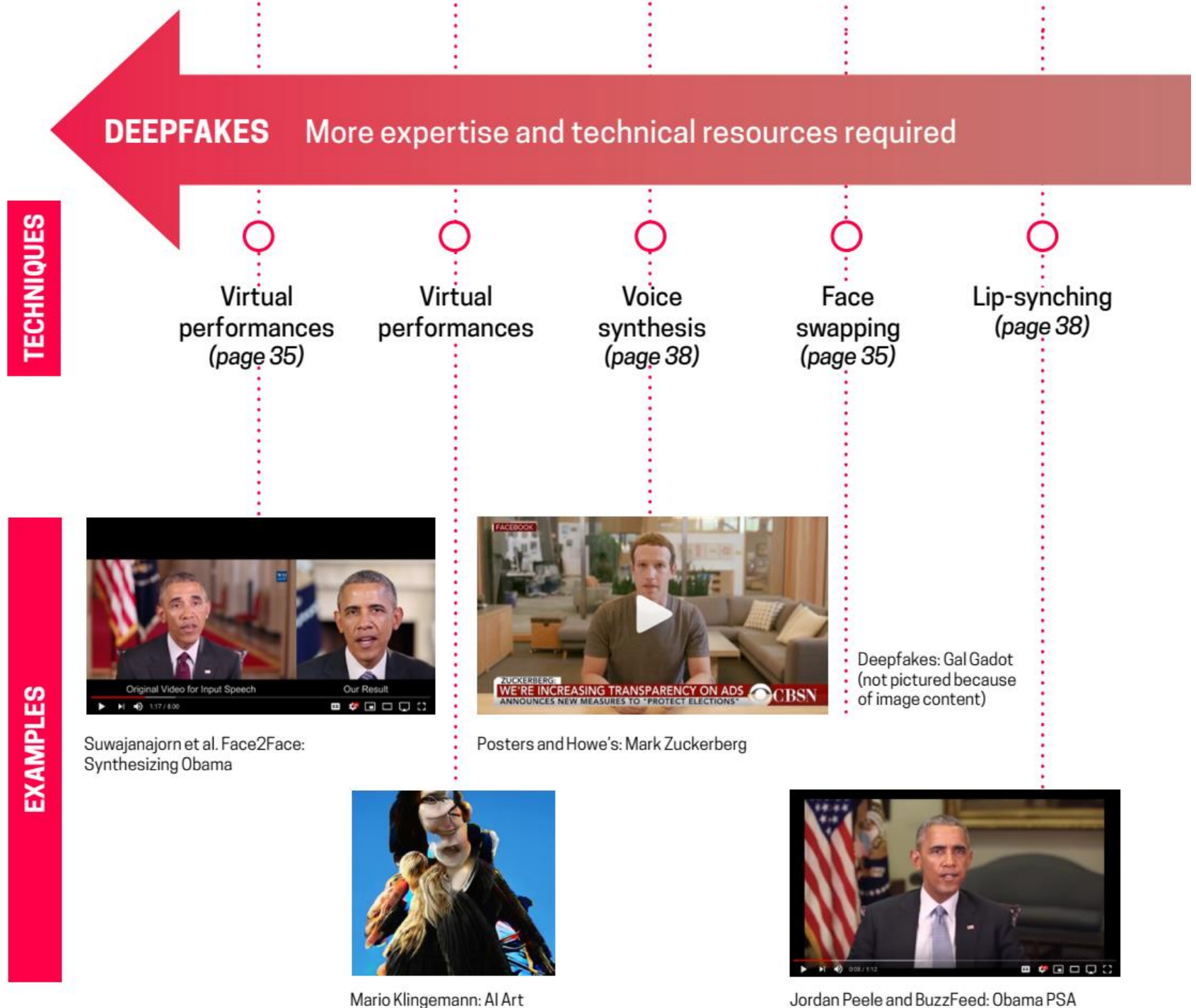
Instrumenty typu 1 uderzają w wizerunek rządu zarówno w jego własnym środowisku, jak i w środowisku opozycji. Instrumenty typu 2 wzmacniają wizerunek własny również w obu środowiskach. Mowa tu zwykle o morale, czyli informacje 1 podważające morale rządzących, informacje 2 wspierające morale opozycji. Polityczna wojna informacyjna może zawierać fakty, ale może też być oparta na informacjach całkowicie fałszywych

Nowe środki wyrazu propagandy i
dezinformacji: *deepfake*

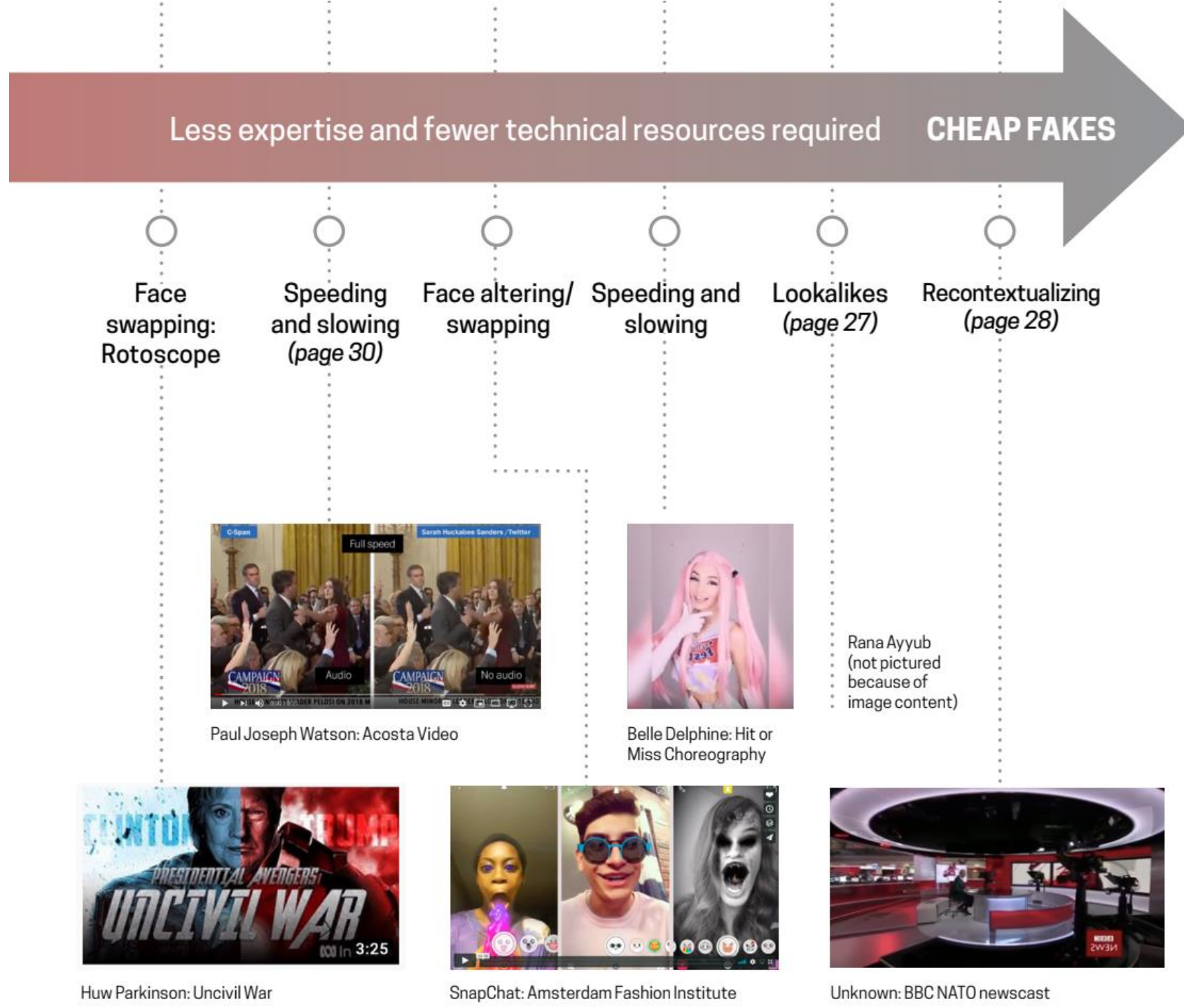
Deepfake, czyli manipulacja audiowizualna

Schemat z raportu:
<https://datasociety.net/library/deepfakes-and-cheap-fakes/>

[Przewodnik po manipulacjach video](#)

Tania manipulacja audiowizualna (*cheap fake*)

Schemat z raportu:

<https://datasociety.net/library/deepfakes-and-cheap-fakes/>

Ponad 11 mln użytkowników zobaczyło deepfake z Tomem Cruisem. "Ta technologia rozwija się w szalonym tempie"

Kilka dni temu na platformie Tik Tok zostało opublikowane fałszywe nagranie wideo (tzw. deepfake) z osobą do złudzenia przypominającą aktora Toma Cruise'a. **Wielu użytkowników zwracało uwagę, że praktycznie nie jest możliwe odróżnienie fałszywej postaci od jej pierwowzoru.** Produkcję obejrzano już ponad 11 milionów razy.

[deepfake](#)

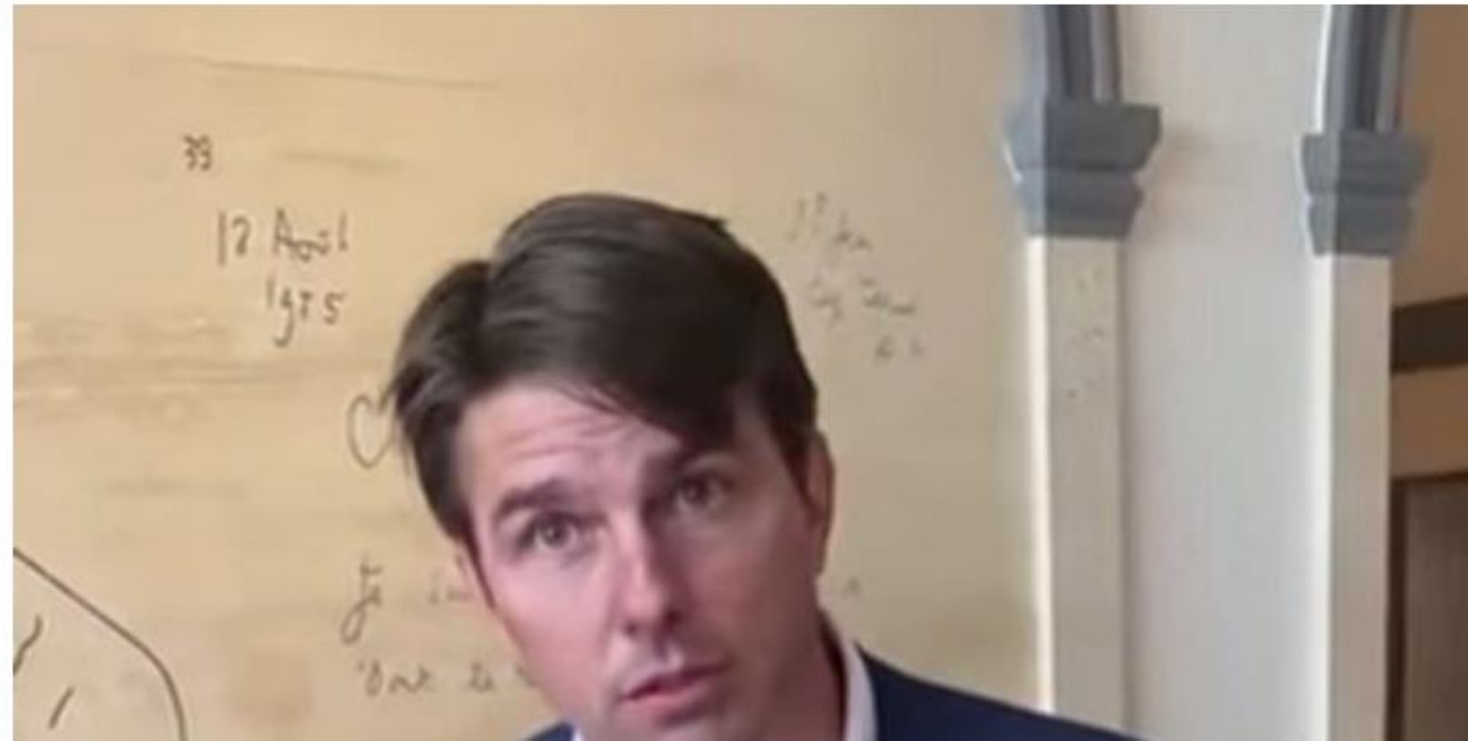
Podziel się

autor:
NB

2021-03-04

Deepfake w polityce – pierwszy przypadek w Indiach

Oryginalna wypowiedź polityka:

Sfabrykowany film z udziałem Tiwariego posłużył do zniechęcenia dużej, mówiącej językiem Haryanvi populacji robotników migrujących w Delhi do głosowania na konkurencyjną partię polityczną.

Wypowiedź w języku, którego nie zna:

BJP's Bakshi mówi, że reakcja na te filmy była zachęcająca. "Gospodyni domowa w grupie powiedziała, że otuchy dodaje fakt, że nasz lider mówi w moim języku" - powiedział, wspominając jeden z komentarzy na temat grupy WhatsApp. Po "viralowym" odzwie, partia wystartowała z drugim filmikiem Tiwari w języku angielskim, skierowanym do "miejskich wyborców Delhi".

https://www.vice.com/en_in/article/jgedjb/the-first-use-of-deepfakes-in-indian-election-by-bjp

Rosja może przygotować deepfake z twarzą prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego; na nagraniu szef państwa rzekomo miałby ogłosić kapitulację – ostrzega w środę Centrum Strategicznych Komunikacji i Bezpieczeństwa Informacyjnego. Apeluje, by nie wierzyć takim nagraniom.

Do sieci trafił deepfake z prezydentem Zełenskim. W fałszywym wideo "namawiał" do poddania Ukrainy

 Сухопутні війська ЗС України 49 min ·

Уявіть, що бачите в телевізорі Володимира Зеленського, який робить заяву про капітуляцію. Ви бачите його, ви чуєте його – а отже, це правда. Але це не правда! Це технологія дїпфейк.

Це буде не справжнє відео, а створене через алгоритми машинного навчання. Відео, зроблені через такі технології, майже не можливо відрізнити від реальних. Знайте – це фейк! Його мета – дезорієнтувати, посіяти паніку, зневірити громадян і схилити наші війська до здачі.

Будьте впевнені – Україна не капітулюватиме!

Росії залишається лише вигадати фейкову перемогу, закрити у себе інтернет і усі контакти з іншим світом.

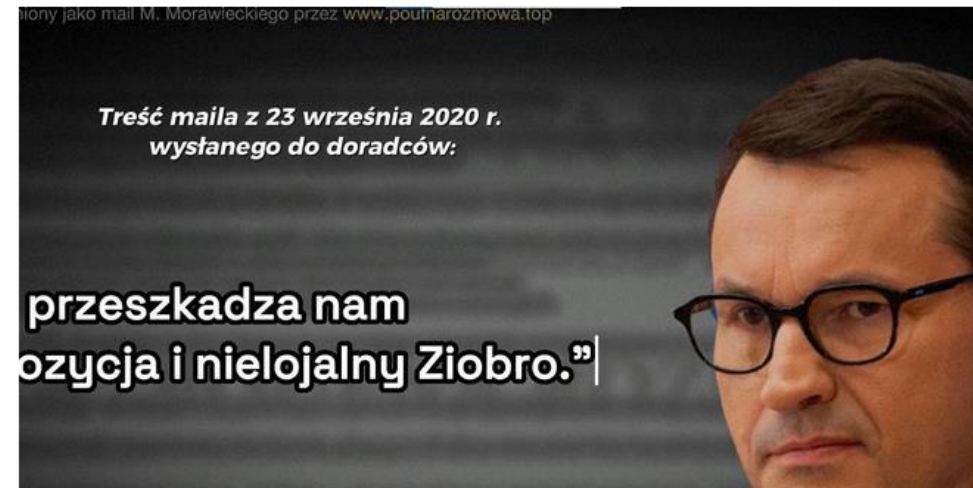
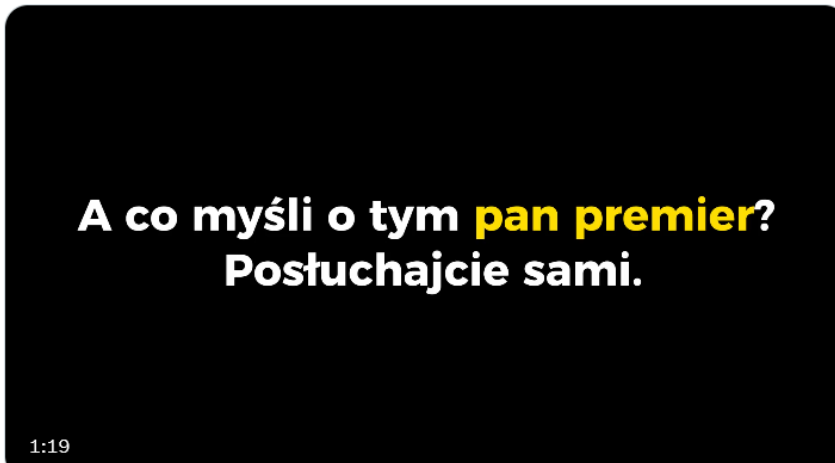
 4,9 tusind 239 kommentarer 7,4 tusind delinger

Deepfaki w kampanii wyborczej. PO stworzyła głos Morawieckiego przy pomocy AI. Otwiera się nowy etap walki politycznej

DEEPFAKE 24.08.2023, 12:36

Jak tak naprawdę wyglądają relacje w „zjednoczonej” prawicy? Przekonajcie się sami! [#MailePrawdy](#)

Komentarz o możliwościach wyborczych AI

Specyficzne środki wyrazu krytyki,
propagandy i dezinformacji: memy

Memy jako wehikuły dezinformacji

Słowo „mem” po raz pierwszy zostało użyte przez Richarda Dawkinsa w 1976 roku w książce *Samolubny gen* i miało opisywać „jednostkę kulturowego przekazu lub jednostkę naśladownictwa”, myśl, zachowanie lub styl, który rozprzestrzenia się szybko w kulturze.

W ostatnich dziesięcioleciach słowo to zostało zawłaszczone do opisu **pewnego typu treści internetowych, który zazwyczaj zawiera elementy wizualne i czerpie z konkretnej estetyki, łączącej kolorowe, krzykliwe obrazy z blokiem tekstowym.** Memy często nawiązują do zdarzeń opisywanych w mediach lub do zjawisk kulturowych, czasem jawnie, ale częściej pośrednio.

To właśnie ta charakterystyczna forma zawoalowania - **kiwnięcie głową i puszczenie oka, podważające ogólnodostępną wiedzę na temat jakiegoś wydarzenia czy osoby - sprawia, że memy mają taką siłą rażenia.**

Na pytanie o zaskakującą przewagę Trumpa, jeden z rozmówców odparł:

*„**Wzrósł z naszych memów [...] To my wyreżyserowaliśmy tę kulturę**”*

Memy w operacjach dezinformacyjnych, memowa wojna informacyjna (*battle of memes*)

Jej zdaniem polityka to teraz "**bitwa na memy**"

IRA – [Internet Research Agency](https://www.ira.org/)

Fig. 6 Russian IRA memes

[David M. Beskow and Kathleen M. Carley, Characterization and Comparison of Russian and Chinese Disinformation Campaigns...](#)

Przykład memu politycznego z zakresu stosunków międzynarodowych

Lionel Page
@page_eco

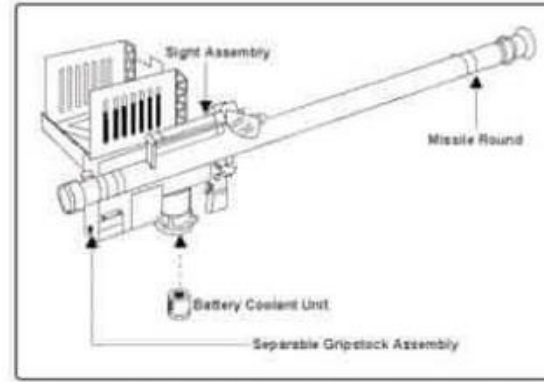
Argument "ochrony mniejszości etnicznej" jest łatwym pretekstem do ingerencji w sprawy innego kraju i dlatego nie może budzić zaufania co do przyszłej postawy Rosji. Obecne wydarzenia są niestety tego żywym dowodem.

Kolejny przykład memu z zakresu stosunków międzynarodowych z wykorzystaniem scen z filmu „Nie patrz w górę”

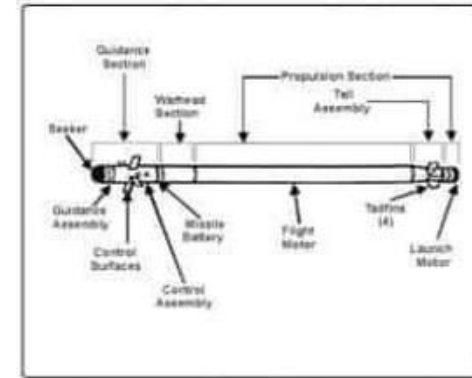

SVEDISH FÅCK YÖÖ MACHINE

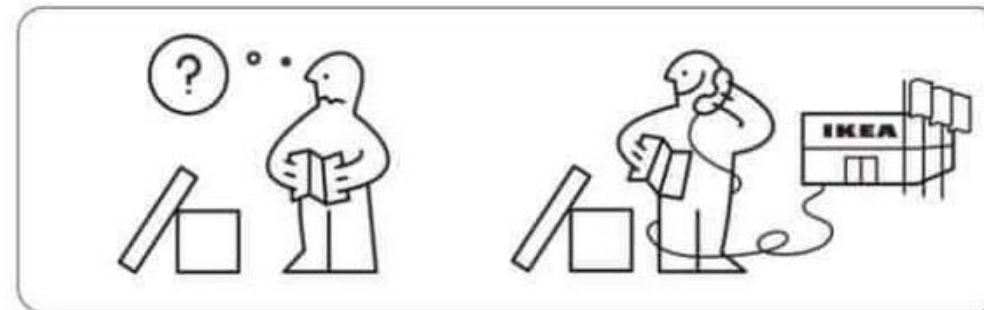
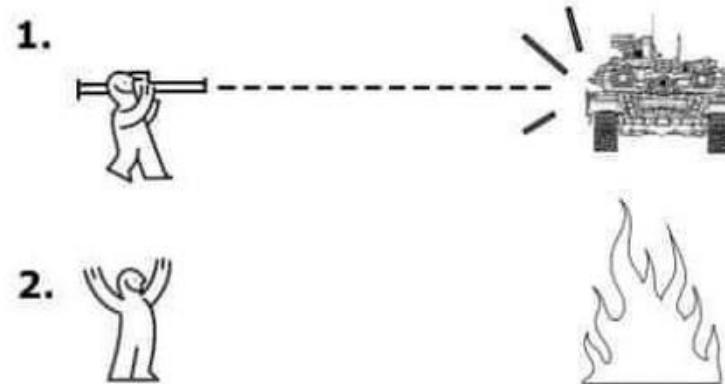
Przykład memu
dotyczącego pomocy
wojskowej Szwecji dla
Ukrainy w postaci 5
tys. ręcznych wyrzutni
przeciwpancernych

x 5,000

x 75,000

Memy dotyczące odbiorców polityki społecznej przykłady 500+

Memy oparte na skojarzeniu odbiorców 500+ z osobami, które nie pracują, imprezują itp. Memy mają na celu dyskredytację odbiorców i całego programu

RUSZAJ DO PRACY

BENEFICJENCI 500+ CZEKAJĄ NA TWOJE PIENIĄDZE

Memy polityczne dotyczące polityki społecznej przykłady 500+

Memy dyskredytujące rząd poprzez wykorzystanie wypowiedzi polityków o 500+ lub skandali (wysokie nagrody dla członków rządu)

Przykłady memów o „socjalu” z motywem centrum sterowania z filmu Czernobyl

Przeciwstawienie „socjalu” podatnikom

Przeciwstawienie „socjalu” gospodarce

Memy z zakresu polityki społecznej, autorstwo prowadzącego zajęcia

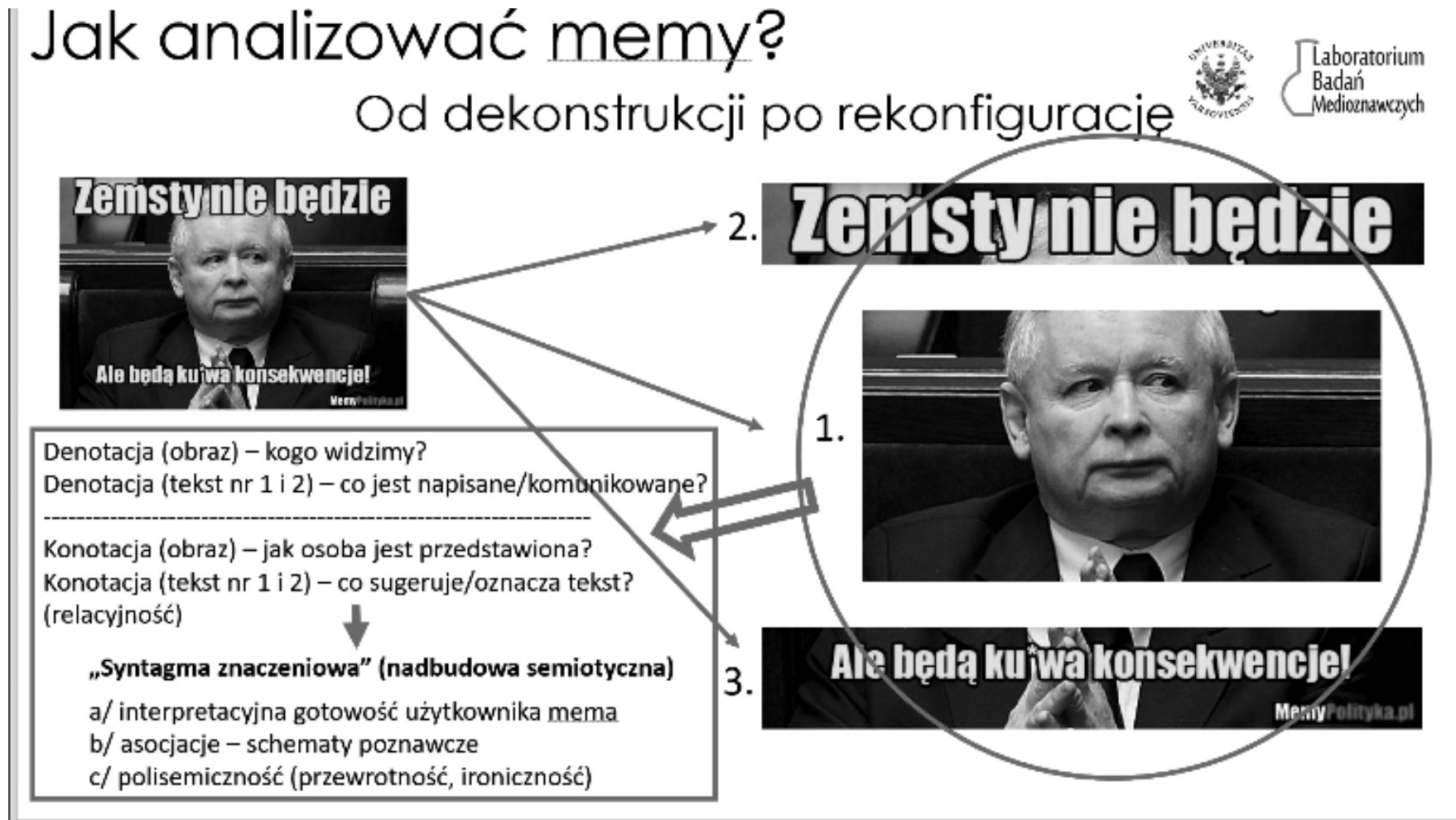
Mem ma wyrażać paradoksalność stwierdzenia, że samotne macierzyństwo, niepełnosprawne dziecko, bycie ofiarą przemocy są wygodne. Cytat z artykułu: „Coraz więcej Polaków i Polek żyje na koszt innych. Nie mają zamiaru tego zmienić, bo nie chcą. Tak jest wygodniej. Co gorsza, znaczna część nas taki styl życia akceptuje i wspiera” (zdjęcie kobiety dołączono do artykułu, więc to ma być wyobrażenie wygodnie sobie żyjącej samotnej matki autystycznego dziecka i ofiary przemocy)

Inspiracje do memu:

[M. Sosnowska, Ania Iksińska żyje na niezłym poziomie na koszt państwa. To teraz modne](#) (pierwotnie na [Bezprawnik.pl](#), po protestach rodziców dzieci autystycznych usunięty z [przeprosinami](#))

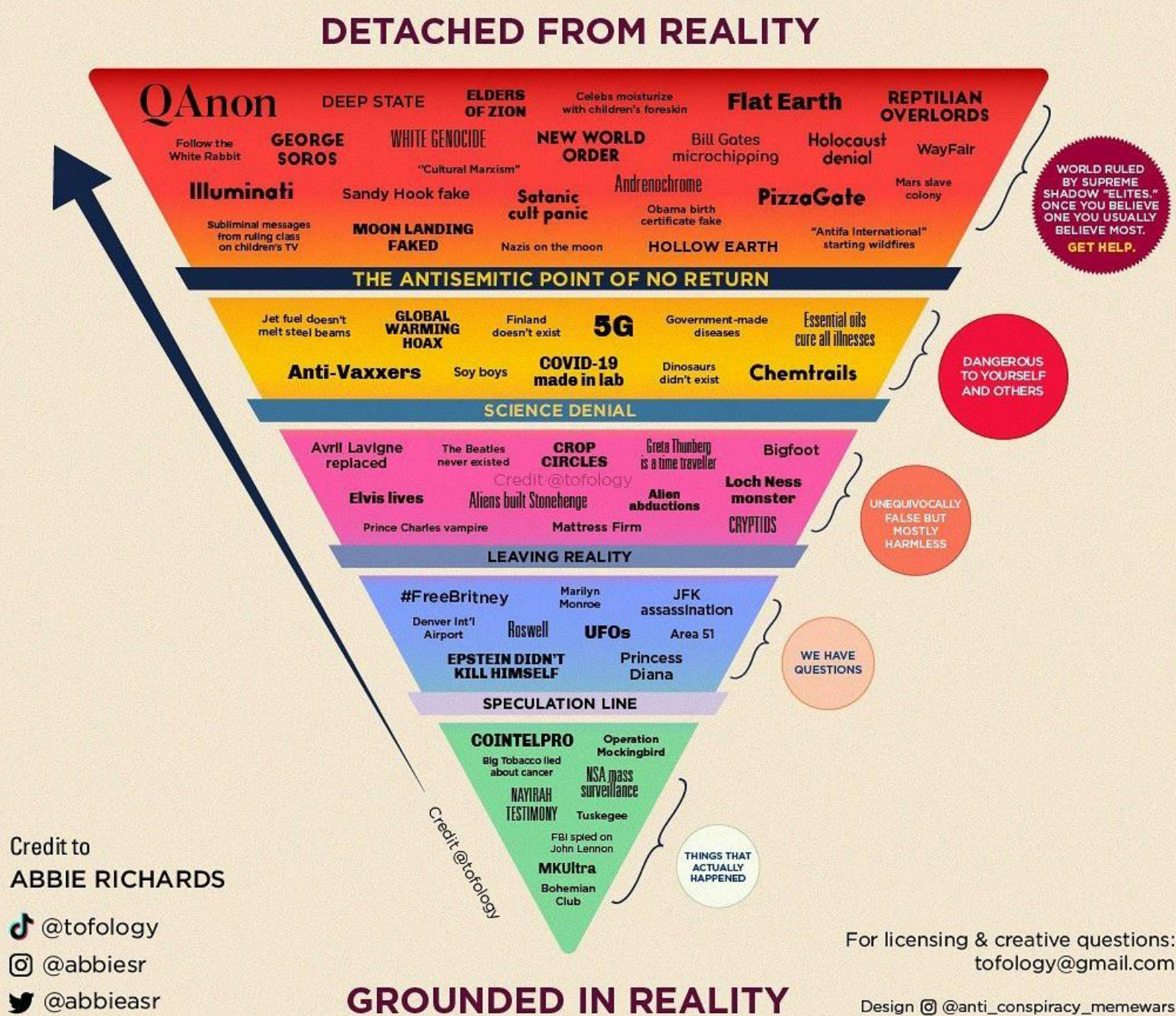
Metoda analizy pojedynczych memów

Teorie spiskowe

Wykres Conspiracy Chart w sposób raczej rozrywkowy porządkuje wielość teorii spiskowych na skali od jeszcze umiejscowionych w rzeczywistości, aż do całkowicie oderwanych od niej.

Polska najlepiej znana teoria spiskowa dotyczy katastrofy w Smoleńsku, która przedstawiana jest jako zamach przez część wpływowych środowisk politycznych (opis 24 teorii spiskowych w tym zakresie)

Narracja o #stop5G w powiązaniu z głównymi teoriami spiskowymi i jej rozwój

Pierwszy etap, rozwój narracji, rozpoczął się latem 2016 roku i obejmował cały rok 2017. Cytat Wheelera o regulacji stał się użyteczną informacją możliwą do zweryfikowania, zdobytą przez uczestników narracji anty-5G.

Choć **narracja #stop5G** mogła narodzić się w Waszyngtonie, do 2018 roku rozwinęła się w globalną konwersację, prowadząc do powstania prawie 200 stron i grup na Facebooku, setek filmów na YouTube, dziesiątków domen i garści towarów dostępnych w sprzedaży.

W ciągu następnych kilku miesięcy **stały strumień treści przenikał przez istniejące sieci propagacji, przenosząc narracyjny ładunek w trzecią i ostatnią fazę - wybuch epidemii narracyjnej**. Wybuch epidemii można w dużej mierze zdefiniować poprzez przerzuty ładunku materiałów fabularnych do krajowych i globalnych mediów.

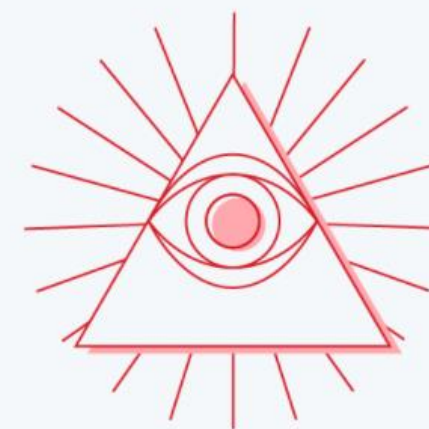
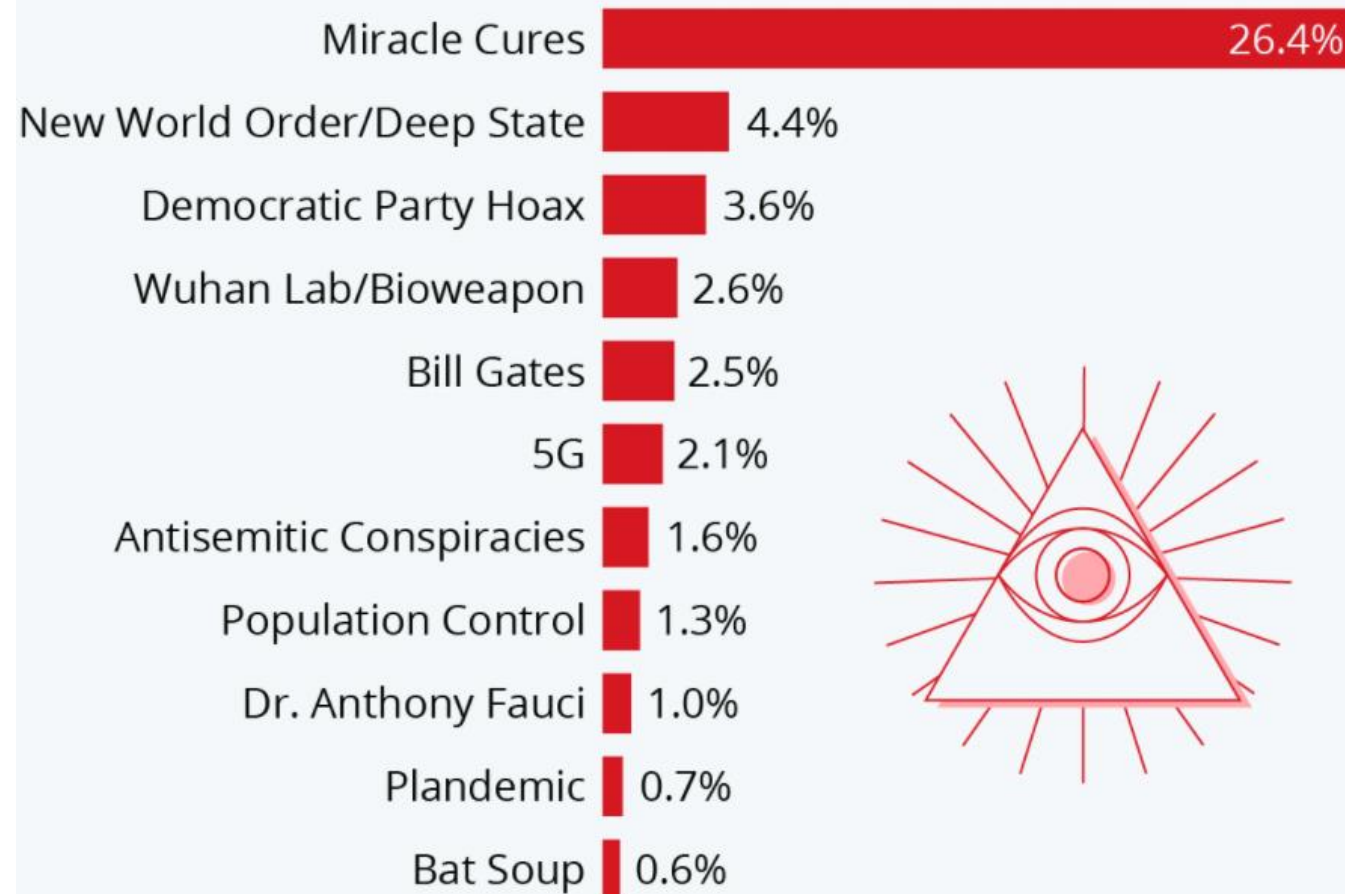
Teorie spiskowe powiązane z epidemią koronawirusa, dominuje kategoria cudownych leków

Z [artykułu, który był źródłem dla wykresu](#): „Spośród 1,1 miliona artykułów, w których znaleziono fałszywe informacje, 46 procent należało do kategorii dezinformacji/ spisków. W badaniu odnotowano 11 różnych spisków, od Covid-19 opracowywanego w laboratorium w Wuhan jako broń biologiczna, po wzmianki o głębokim państwie i "nowym porządku świata". Nie jest zaskoczeniem, że Bill Gates również pojawił się w teoriach spiskowych, podobnie jak dr Anthony Fauci, który został oskarżony o wyolbrzymianie zgonów i bycie współnikiem przemysłu farmaceutycznego”

Artykuł naukowy na którym bazowano: [Coronavirus misinformation: quantifying sources and themes in the COVID-19 infodemic](#)

The Most Common Coronavirus Conspiracies

Share of Covid-19 misinformation in the media identified as the following conspiracy theories*

* 1.1 million misinformation articles were detected between Jan 01 and May 26, of which 46% (522,472) were conspiracy theories.

Source: Cornell University via The New York Times

Teorie wyjaśniające wiarę w teorie spiskowe: przykład teorii opartej o naukę o mózgu

Dlaczego ludzie wierzą w teorie spiskowe?

- ” Bo tak działają ich mózgi. Myślimy tak, jak pozwalają nam na to nasze mózgi – mówi prof. Duch. – Z jednej strony mamy do czynienia z genetycznym determinizmem - ludzie mają bardzo zróżnicowane możliwości poznawcze i reakcje afektywne, zależne od wariantów genów odpowiedzialnych za budowę ich mózgow, np. geny COMT, DARPP-32, DRD2 związane z dopaminą, ważnym neurotransmiterem. Geny określają więc charakter, predyspozycje, zdolności, ale nie konkretne decyzje.
- ” Pobudzenie emocjonalne, niepewne sytuacje zmuszają mózg do tymczasowej większej neuroplastyczności, by zapamiętać to, co nas poruszyło. Z kolei traumatyczne przeżycie, nagłe wyjaśnienie sytuacji, zmniejsza plastyczność mózgu, powodując "zamrożenie" błędnych wyobrażeń – tłumaczy prof. Duch. – Plotka kojarzy się jednoznacznie z katastrofą. Napływające informacje łączą się z utrwalonymi śladami pamięci, mogą się samoorganizować, tworząc memy przyciągające do siebie wiele przypadkowych wzorów aktywacji mózgu przedstawiających wspomnienia i wyobrażenia. W sieciach neuronowych takie stany nazywa się atraktorami. Na poziomie mentalnym przejawiają się jako memy z licznymi przypadkowymi, fałszywymi skojarzeniami, zaburzając relacje między stanami pamięci. Ten model można nazwać szybkim zamrażaniem wysokiej neuroplastyczności (ang. RFHN).

Dlatego tak trudno jest walczyć z teoriami spiskowymi – w mózgach osób, które w nie wierzą, nawet gdy usłyszą argument przeciwny swoim przekonaniom, wzbudza się mempleks, czyli kompleks memów na dany temat.

- ” A jak on się wzbudza, to się wzmacnia - tłumaczy prof. Duch. - Każde pobudzenie w sieci neuronowej wokół pewnego śladu pamięci wzmacnia go, przez co silniej kojarzą się z nim różne inne informacje, nawet te najbardziej odległe. Taki ślad pamięci tworzy więc w naszej siatce pojęciowej "wgłębienie", w które z czasem wpada coraz więcej i więcej skojarzeń. To jest fizyczny proces, to nie jest coś, co można zmienić poprzez prostą perswazję. A fizyczna zmiana jest trudna, bo bardzo kosztowna energetycznie.

[Skąd biorą się teorie spiskowe?](#)

Ścieżki upowszechniania dezinformacji

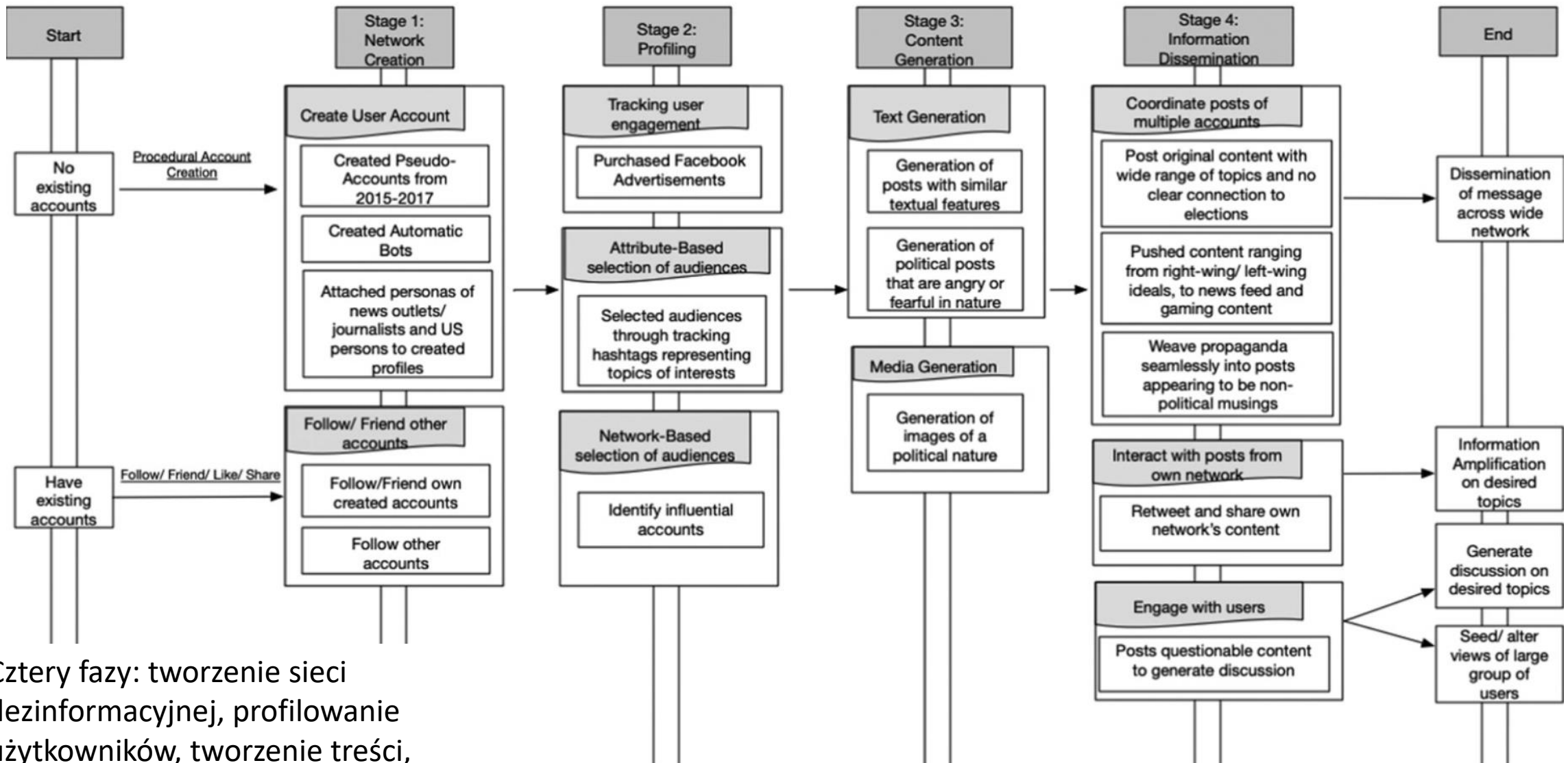
Ścieżki dezinformacji (w USA)

1. Początkowo pojawia się w **anonimowym internecie** - platformy typu 4chan, Discord
2. Następnie przechodzi do **zamkniętych lub półzamkniętych grup** na Twitterze, Facebooku lub WhatsApp
3. Następnie do **społeczności teorii spiskowych** na forach Reddit lub kanałach YouTube
4. W ostatnim kroku wchodzi do **otwartych sieci społecznościowych** takich jak: Twitter, Facebook i Instagram

Badania rozprzestrzeniania się dezinformacji przy okazji wyborów prezydenckich w USA w 2016 r.

Activation of Pathways during the 2016 US Presidential Elections

Cztery fazy: tworzenie sieci dezinformacyjnej, profilowanie użytkowników, tworzenie treści, upowszechnienie treści

Nowości w świecie wiedzy o dezinformacji

Dezinformacja 2.0

1. **Komunikaty zacierające granice między prawdą a fałszem, trudne do sprawdzenia.** Dezinformacja przedstawiana jako zasłyszane historie od znajomych, zadawanie pytań dotyczących teorii spiskowych i dezinformacji.
2. **Upowszechnianie informacji nie poprzez boty i fałszywe konta, ale przez popularnych influencerów, w tym znanych polityków, aby uniknąć ich usuwania i blokowania**
3. **Rosyłanie komunikatów poprzez wiele platform jednocześnie, co utrudniało ich skoordynowane usuwanie**
4. **Autentyczne grupy i społeczności internetowe kreujące oddolne kampanie** np. [#StopTheSteal](#) są trudniejsze do szybkiego zidentyfikowania i zablokowania
5. **Algorytmy rekomendujące mediów społecznościowych** przyczyniały się do upowszechniania niektórych kampanii i narracji dezinformacyjnych
6. **Wykorzystywanie bulwersujących obrazów czy filmów, aby wzbudzać silne reakcje emocjonalne, które usuwano po krótkim czasie, co utrudniało ich identyfikację i wykrycie źródła**
7. **Streaming video na żywo, internetowe talk show z krótkimi wzmiankami o teorii spiskowej, trudne do moderowania i kontrolowania**
8. Dezinformacja usuwana z mediów społecznościowych głównego nurtu **trwa nadal w mediach takich: Parler, Gab, 4chan czy 8chan, które w ogóle nie moderują treści**
9. **Upowszechnianie dezinformacji na zaszyfrowanych platformach, które są trudne do zewnętrznej kontroli**

Dezinformacja na temat dezinformacji

	Błędne przekonania na temat dezinformacji	Błędne interpretacje wyników badań
Częstość występowania i krążenie	1. Dezinformacja to tylko problem mediów społecznościowych	Naukowcy koncentrują się na mediach społecznościowych, ponieważ jest to wygodne metodologicznie. Jednak dezinformacja w starszych mediach i sieciach offline jest niedostatecznie zbadana. Media społecznościowe sprawiają, że zjawiska społeczne, które wcześniej były trudne do zaobserwowania, stają się widoczne i wymierne.
	2. Internet jest pełen dezinformacji	Duże liczby są regułą w Internecie. Problem dezinformacji powinien być oceniany w skali ekosystemu informacyjnego, np. poprzez uwzględnienie w równaniu konsumpcji wiadomości i unikania wiadomości
	3. Fałsz rozprzestrzenia się szybciej niż prawda	Sposób definiowania (dez)informacji wpływa na postrzeganą skalę problemu i rozwiązania mające na celu jego zwalczanie. Dezinformacja nie powinna być określana wyłącznie w kategoriach dokładności (prawda vs fałsz), ale może być również określana w kategoriach szkodliwości lub ideologicznego nachylenia.
Wpływ i odbiór	4. Ludzie wierzą we wszystko, co widzą w Internecie	Rozpowszechnienie nie powinno być utożsamiane z wpływem lub akceptacją. Dzielenie się lub lubienie to nie wiara. Cyfrowe ślady nie zawsze oznaczają to, czego od nich oczekujemy i często, aby w pełni je zrozumieć, potrzebne są szczegółowe analizy.
	5. Duża liczba osób jest niedoinformowana	Ankiety przeceniają błędne postrzeganie lub wiarę ludzi w teorie spiskowe i słabo mierzą rzadkie zachowania. Wynika to ze złych praktyk ankietowych, ale także z instrumentalnego wykorzystania tych ankiet przez niektórych uczestników (np. ekspresyjne udzielanie odpowiedzi).
	6. Dezinformacja ma silny wpływ na zachowanie ludzi	Ludzie w większości konsumują dezinformację, którą są predysponowani zaakceptować. Akceptacja nie powinna być utożsamiana ze zmianą postawy lub zachowania. Ludzie nie zmieniają łatwo swoich poglądów, nie mówiąc już o zachowaniu

Fact-checking, czyli pozarządowa walka z dezinformacją

Powstanie fact-checkingu i jego główny cel

Idea fact-checkingu wywodzi się ze Stanów Zjednoczonych. W 1994 roku powstał portal Snopes.com, założony przez Davida Mikkelsona oraz jego żonę Barbarę. Był to jeden z pierwszych tego typu serwisów, który zajmował się wówczas badaniem miejskich legend i oszustw. Obecnie jest to niezależny portal należący do Snopes Media Group[1].

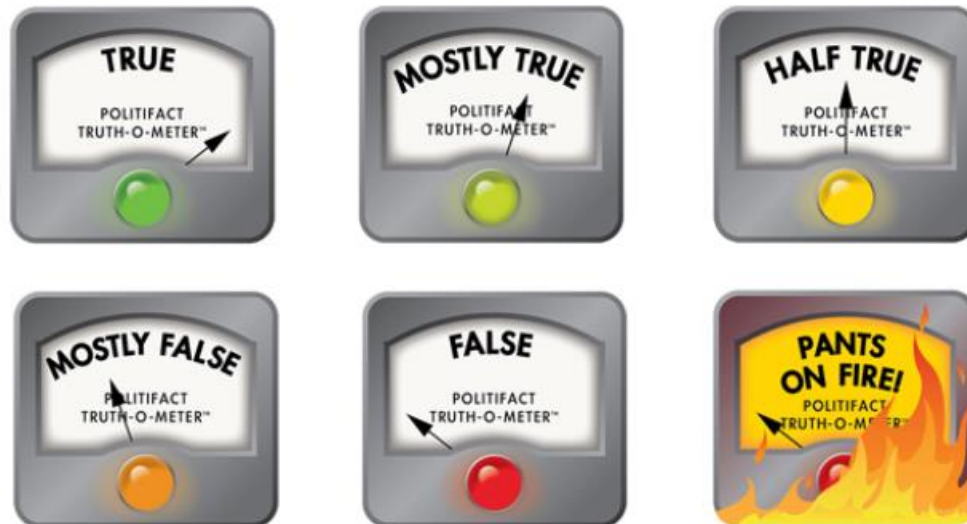
Głównym celem organizacji fact-checkingowych jest poprawa jakości debaty publicznej. Przed wszystkim skupiają się na weryfikacji wypowiedzi polityków, urzędników lub innych wpływowych osób, które trafiają do przestrzeni publicznej. Co ważne, sprawdzeniu podlegają jedynie te informacje, które można zweryfikować, docierając do danych, statystyk, merytorycznych analiz lub dokumentów źródłowych. Eksperti weryfikujący fakty wykorzystują także różnego rodzaju narzędzia online, które pozwalają im np. badać autentyczność filmów oraz zdjęć.

[Czym jest fact-checking? – Zarys inicjatyw na świecie i w Polsce](#)

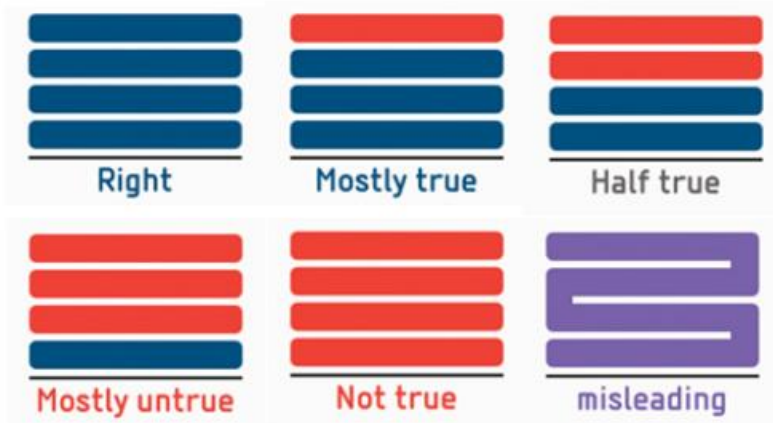
Przykłady skal prawdy stosowanych w fact checkingu

PolitiFact

- The claim is accurate, according to the best evidence publicly available at this time, and leaves out nothing significant.
- The claim contains elements of truth but is either not entirely accurate, according to the best evidence publicly available at this time, or needs clarification.
- Evidence publicly available at this time neither proves nor disproves the statement.
- Elements of the claim are accurate but presented in a way that it is misleading.
- The claim exaggerates the facts.
- The claim understates the facts.
- The claim is inaccurate according to the best evidence publicly available at this time.
- Multiple claims have been fact-checked.

Washington Post Fact Checker

<https://www.poynter.org/fact-checking/2019/from-pants-on-fire-to-pinocchio-all-the-ways-that-fact-checkers-rate-claims/>

Metodologia fact-checkingu Stowarzyszenia Demagog i wywiad z jego prezeską i członkami

Co podlega sprawdzaniu? Nie tylko treści merytoryczne, ale również merytoryczne obietnice polityczne

Fact-checkingowi podlegają wyłącznie treści merytoryczne i istotne z punktu widzenia polskiej debaty publicznej.

1. Treści merytoryczne muszą zawierać odwołanie do faktów (liczby, wydarzenie z przeszłości, itp.).
2. Treści merytoryczne muszą wychodzić poza zakres tzw. wiedzy powszechnej.
3. Treściami merytorycznymi nie są deklaracje na przyszłość oraz opinie wartościujące. W przypadku obietnic wyborczych podstawowym źródłem ich doboru są dokumenty programowe partii oraz kandydatów w wyborach, a także ich oficjalne wystąpienia na konwencjach wyborczych. W przypadku Prezesa Rady Ministrów ich źródłem jest również expose.

Fact-checkingowi obietnic, podobnie jak wypowiedzi, podlegają wyłącznie obietnice merytoryczne, mające charakter skonkretyzowany i weryfikowalny. Nie jest więc naszym zadaniem ocena ich zasadności (politycznej, ekonomicznej, społecznej itp.), a jedynie ocena stopnia ich realizacji w porównaniu do złożonej przez polityka deklaracji.

Czym jest dezinformacja, jak skutecznie weryfikuje się informacje, jakie działania na co dzień podejmuje Demagog oraz jak wykształcić w sobie krytyczne myślenie, odpowiadają Małgorzata Kilian, prezeska Stowarzyszenia Demagog oraz Marcel Kiełtyka i Kinga Osierda, członkowie organizacji.

Skala stosowana przez Demagog

PRAWDA Wypowiedź uznajemy za prawdziwą, gdy: 1) **istnieje co najmniej jedno reprezentatywne i wiarygodne źródło, które potwierdza zawartą w wypowiedzi informację**, 2) zawiera najbardziej aktualne dane istniejące w chwili wypowiedzi, 3) **dane użyte są zgodnie ze swoim pierwotnym kontekstem, w przypadku użycia stwierżeń: „około”, „niemal” czy „ponad” zaokrąglenie mieści się w normie języka potocznego** – z uwzględnieniem kontekstu wypowiedzi i wagi problemu. Wypowiedź prawdziwa może zawierać drobne nieścisłości, które nie wpływają na ogólny kontekst wypowiedzi.

FAŁSZ Wypowiedź uznajemy za fałszywą, gdy: 1) nie jest zgodna z żadną dostępną publicznie informacją opartą o reprezentatywne i wiarygodne źródło, 2) jej autor przedstawia nieaktualne informacje, którym przeczą nowsze dane, 3) **zawiera szczątkowo poprawne dane, ale pomija kluczowe informacje i tym samym fałszywie oddaje stan faktyczny**

CZĘŚCIOWY FAŁSZ Wypowiedź uznajemy za częściowo fałszywą, gdy: 1) zawiera połączenie informacji prawdziwych z fałszywymi. **Obecność nieprawdziwej informacji nie powoduje jednak, że teza zawarta w weryfikowanym stwierdzeniu zostaje wypaczona bądź przeinaczona**, 2) rzeczywiste dane w jeszcze większym stopniu przemawiają na korzyść tezy autora.

MANIPULACJA Wypowiedź uznajemy za manipulację, gdy zawiera ona informacje wprowadzające w błąd i/lub naginające/przeinaczające fakty, w szczególności poprzez: 1) pominięcie ważnego kontekstu, 2) **wykorzystywanie poprawnych danych do przedstawienia fałszywych wniosków**, 3) wybiórcze wykorzystanie danych pasujących do tezy (cherry picking), używanie danych nieporównywalnych w celu uzyskania efektu podobieństwa lub kontrastu, 4) wyolbrzymienie swoich dokonań i/lub umniejszenie roli adwersarza, 5) **pozamerytoryczne sposoby argumentowania**.

NIEWERYFIKOWALNE Wypowiedź uznajemy za nieweryfikowalną, gdy: 1) jest niemożliwa do weryfikacji w żadnym dostępnym źródle, 2) odnosi się do źródeł przestarzałych, na podstawie których nie można stawiać osądów dotyczących teraźniejszości, 3) dotyczy danych szacunkowych, obarczonych dużą dozą niepewności, 4) **zawiera stwierdzenia nieprecyzyjne lub zbyt ogólnikowe**, 5) z innych obiektywnych przyczyn jest niemożliwa do weryfikacji....

Badania naukowe na temat skuteczności strategii sprawdzania faktów –
wynik przeglądu badań

- Elementy graficzne dołączane do wiadomości, takie jak tak zwane "**skale prawdy**", **były zazwyczaj mniej skuteczne w korygowaniu błędnych informacji niż te, które ich nie zawierały**. Autorzy zwracają uwagę, że "włączenie elementów graficznych wydaje się być przeciwnie i osłabia korektę błędnej informacji"
- Weryfikatorzy faktów byli **bardziej skuteczni, gdy próbowali poprawić całe stwierdzenie, a nie jego część**. Ponadto... "efekty sprawdzania faktów były znacznie słabsze w przypadku oświadczeń związanych z kampanią polityczną"
- Kontrola faktów, która **obala idee sprzeczne z czyjąś osobistą ideologią, była skuteczniejsza niż kontrola faktów, która miała na celu obalenie idei pasujących do czyjejś osobistej ideologii**
- **Proste komunikaty kontrolne były skuteczniejsze**. "Jako całość, złożoność leksykalna wydaje się umniejszać wysiłki w zakresie sprawdzania faktów" ...

Czy fact-checking ma znaczenie dla polityków?

„Obserwujemy zmniejszenie liczby nieprawidłowych wypowiedzi polityków po poddaniu ich terapii o rząd jednej czwartej odchylenia standardowego. Efekt ten utrzymuje się przez co najmniej dwa miesiące. Obserwujemy również zmniejszenie prawdopodobieństwa składania przez polityków weryfikowalnych oświadczeń, co sugeruje, że fact-checking może również zwiększać niejednoznaczność wypowiedzi polityków”

[Fact-checking Politicians](#)

Politicians' response to fact-checking: Evidence from a randomised experiment with a leading fact-checking company

Polityka anty-dezinformacyjna rządów i organizacji międzypaństwowych

Najważniejsze wnioski z raportu Prawny sierpowy (marzec 2019)

- Problem fałszywych informacji udostępnianych i rozpowszechnianych w sieci regulowany jest w polskim prawie **jedynie pośrednio.**
- Problem dezinformacji w polskiej debacie publicznej pojawia się również w kontekstach polityki historycznej (zmiany w ustawie o Instytucie Pamięci Narodowej), propagandy rosyjskiej, mediów publicznych oraz repolonizacji i dekoncentracji rynku medialnego. **Niektóre z działań podejmowanych w tych obszarach przez rząd nie tylko nie ograniczają zjawiska dezinformacji, ale rodzą ryzyko jego pogłębiania.**
- **Prawo i Sprawiedliwość w obecnej kadencji Sejmu nie przedstawiło propozycji zmian prawnych w zakresie walki z fałszywymi informacjami.** Swoje pomysły przedstawił nieoficjalnie poseł Dominik Tarczyński. Do mediów wyciekł też projekt Ministerstwa Cyfryzacji dotyczący nowelizacji ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. **Żadna z propozycji nie była jednak procedowana w Sejmie.**
- **Żadna z partii politycznych nie uwzględniła w swoim programie wyborczym kwestii dezinformacji w Internecie.** W oficjalnych dokumentach partyjnych temat ten został podjęty dopiero w maju 2018 roku, kiedy to partia Razem opublikowała swoje stanowisko w sprawie cyfryzacji.

Przykład rekomendacji dotyczących przeciwdziałania dezinformacji w Polsce

[Przeciwdziałanie dezinformacji
w Polsce. Rekomendacje
systemowe. Raport](#)

NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE

PAŃSTWO I JEGO INSTYTUCJE

- ▶ **Opracowanie i przyjęcie strategii bezpieczeństwa informacyjnego państwa** – powinna ona zakładać priorytet społeczeństwa obywatelskiego w przeciwdziałaniu dezinformacji, z aktywną rolą instytucji rządowych i niezależnych mediów.
- ▶ **Ustanowienie procedur nadzoru parlamentarnego** nad działaniami agend rządowych w zakresie przeciwdziałania dezinformacji.
- ▶ **Opracowanie mechanizmów wzmocnienia przeciwdziałania dezinformacji** na okres kampanii wyborczych.

PRZESTRZEŃ INFORMACYJNA

- ▶ **Wprowadzenie standardów postępowania z informacją**, zwłaszcza jej weryfikacji, we wszystkich organizacjach medialnych.
- ▶ **Poszukiwanie nowych sposobów finansowania mediów** – zmniejszających ich zależność od ruchu sieciowego i reklam.
- ▶ **Wzmocnienie kompetencji członków zespołów medialnych** w zakresie weryfikacji informacji oraz budowanie prestiżu zawodu fact-checkera.

REGULACJE PRAWNE

- ▶ **Pełne wdrożenie przez Polskę europejskiego aktu o usługach cyfrowych** (Digital Services Act) – szczególnie istotne będzie zachowanie przejrzystości procedury powołania krajowego koordynatora usług cyfrowych.
- ▶ **Wprowadzenie rozwiązań demonetyzujących** umieszczanie treści dezinformacyjnych i mowy nienawiści w sieci.
- ▶ **Poszerzenie możliwości prawnych oraz zasobów Państwowej Komisji Wyborczej**, tak aby mogła: kontrolować reklamy i kampanie polityczne w celu uniknięcia wpływów zewnętrznych, kampanie wyborcze w mediach społecznościowych, eliminować rozwiązania pozwalające unikać reguł, jakim poddane są komitety wyborcze.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

- ▶ **Uznanie, że dezinformacja to zagrożenie społeczne** (nie techniczne) – wprowadzenie myślenia krytycznego i refleksyjnego do podstawy programowej w szkołach i programów edukacji pozaformalnej, skierowanej do wszystkich grup wiekowych.
- ▶ **Wprowadzenie do programów nauczania edukacji medialnej, cyfrowej i informacyjnej** – rozumianej jako integralna całość.
- ▶ **Tworzenie nowych oraz wspieranie już istniejących przestrzeni i form dialogu społecznego** – w celu niwelowania podziałów społecznych.

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

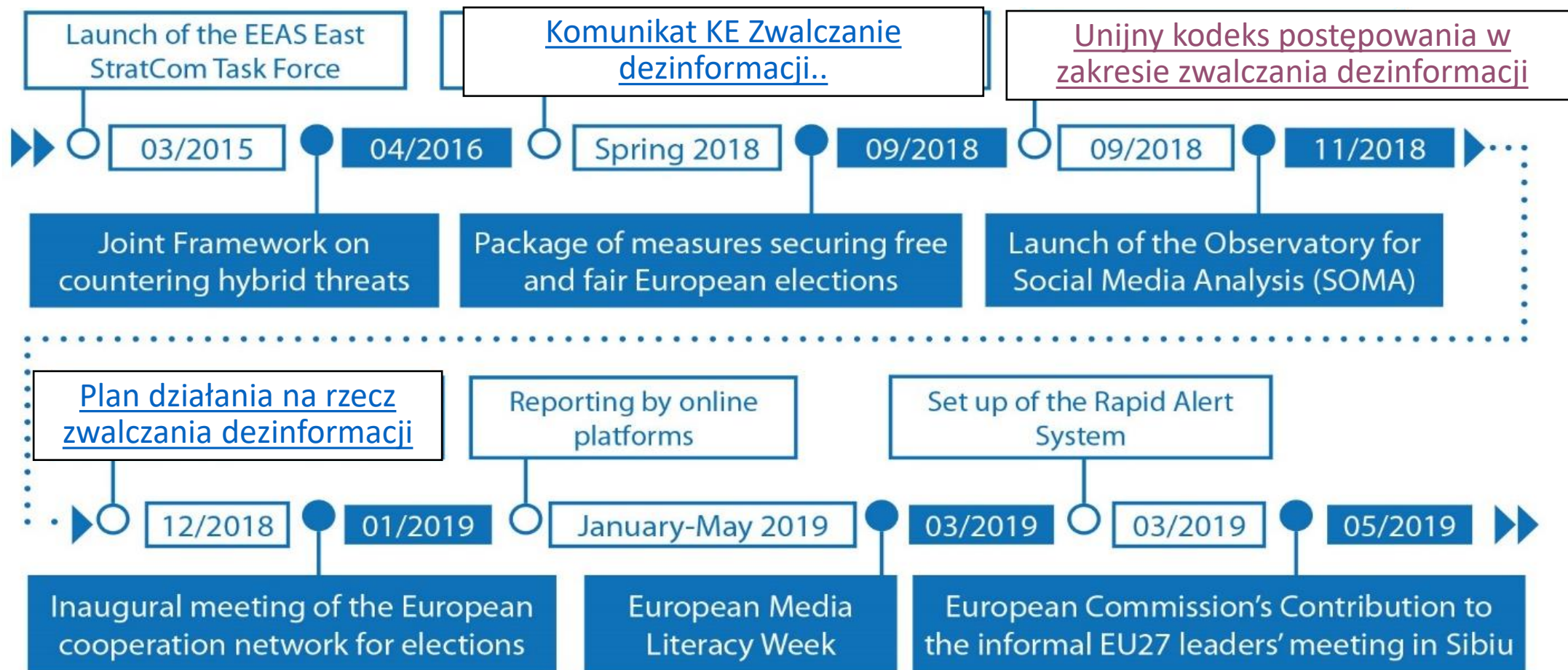
- ▶ **Penalizacja dezinformacji** – przyjęcie rozwiązań prawnych wobec ośrodków wewnętrznych i zewnętrznych, których działalność prowadzi do ataków fizycznych przeciwko infrastrukturze lub ludziom, zwłaszcza mniejszościom tożsamościowym czy etnicznym.
- ▶ **Tworzenie struktur administracyjnych przeciwdziałających dezinformacji** – od Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przez władze wojewódzkie aż do samorządów.
- ▶ **Zmiana modelu działań informacyjnych służb bezpieczeństwa i obronności** w Polsce – powinny one funkcjonować jako ośrodki informowania opinii publicznej, budujące własną wiarygodność informacyjną.

PSYCHOLOGIA I SOCJOLOGIA

- ▶ **Prowadzenie pozytywnej długoterminowej kampanii społecznej na temat przeciwdziałania dezinformacji**, a w konsekwencji zmniejszanie podziałów społecznych i zwalczanie uprzedzeń.
- ▶ **Powołanie funduszu na rzecz przeciwdziałania szkodliwym i nielegalnym treściom w cyberprzestrzeni** – byłyby z niego finansowane działania społeczeństwa obywatelskiego w tym zakresie.
- ▶ **Prowadzenie przez państwo stałych wielośrodowiskowych konsultacji** (z udziałem przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego) na temat systemowych rozwiązań dotyczących przeciwdziałania dezinformacji.

Polityka anty-dezinformacyjna Unii Europejskiej – przegląd wydarzeń 2015-2023

+ [Raport z 2018 r.: The digital transformation of news media and the rise of disinformation and fake news](#)

[Dedykowana strona UE](#)

- 2020 r. komunikat [Tackling COVID-19 disinformation - Getting the facts right](#)
- 2022 [zmiana rozporządzenia dotyczącego środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie z 2014 r.](#)
- 2022 [Wzmocniony kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji](#)
- 2023 [Akt o usługach cyfrowych: bezpieczeństwo i odpowiedzialność uczestników interakcji w internecie](#)

Plan działań z 2018 r.

ZWIĘKSZANIE WYKRYWALNOŚCI: Grupa zadaniowa ds. komunikacji strategicznej, Komórka UE ds. Syntezy Informacji o Zagrożeniach Hybrydowych w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych (ESDZ) oraz delegatury UE w krajach objętych europejską polityką sąsiedztwa zostaną znacznie wzmocnione **dodatkowymi wyspecjalizowanymi pracownikami i narzędziami do analizy danych.**

SKOORDYNOWANA REAKCJA: Stworzony zostanie **specjalny system wczesnego ostrzegania, aby ułatwić instytucjom UE i państwom członkowskim wymianę danych i ocen kampanii dezinformacyjnych** oraz informowanie w czasie rzeczywistym o zagrożeniach związanych z dezinformacją.

PLATFORMY INTERNETOWE I PRZEMYSŁ: Sygnatariusze [kodeksu postępowania](#) powinni szybko i skutecznie wdrażać [zobowiązania podjęte w ramach tego kodeksu](#), koncentrując się na działaniach, które mają pilny charakter w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. Obejmuje to w szczególności **zapewnienie przejrzystości w zakresie reklamy politycznej, zwiększenie wysiłków na rzecz zamykania aktywnych fałszywych kont, znakowanie interakcji nieprowadzonych przez człowieka** (wiadomości automatycznie wysyłane przez „boty”) oraz współpracę z podmiotami weryfikującymi fakty i naukowcami w celu wykrywania kampanii dezinformacyjnych i zwiększenia widoczności i upowszechnienia sprawdzonych treści.

PODNIOSZENIE ŚWIADOMOŚCI I WZMACNIANIE POZYCJI OBYWATELI: Instytucje UE i państwa członkowskie, oprócz **ukierunkowanych kampanii uświadamiających, będą promować umiejętność korzystania z mediów poprzez specjalne programy.** Udzielane będzie wsparcie krajowym multidyscyplinarnym zespołom niezależnych naukowców i podmiotów weryfikujących fakty, aby wykrywać i ujawniać kampanie dezinformacyjne we wszystkich portalach społecznościowych.

Plan działań 2018 ilustracja

IMPROVE DETECTION, ANALYSIS AND EXPOSURE OF DISINFORMATION

Invest in digital tools, data analysis skills and specialised staff within the EU institutions and in Member States

Assess reach and impact of disinformation

MOBILISE PRIVATE SECTOR TO TACKLE DISINFORMATION

Implementation of EU-wide Code of practice on disinformation

Major online companies such as Google, Facebook, Twitter and Mozilla have signed up

Regular reporting as of January 2019 and possible regulatory action in case of unsatisfactory results

STRONGER COOPERATION AND JOINT RESPONSES TO DISINFORMATION

Set-up of the Rapid Alert System to provide alerts on disinformation campaigns in real-time

Member States to designate national contact points for disinformation and to exchange related information

RAISE AWARENESS AND IMPROVE SOCIETAL RESILIENCE

Targeted campaigns in Europe and beyond

Active participation of civil society in identifying and exposing disinformation

Supporting independent media and fact-checkers

Unijny kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji – wstępne oceny funkcjonowania

- Raporty z pierwszej samooceny sygnatariuszy Kodeksu, wybrane przykłady
 - [Facebook uaktualnił i realizował politykę wobec reklam](#)
 - [Twitter uaktualnił i realizował swoją politykę reklam](#)
- Z wniosków z [raportu podsumowującego sprawozdania Facebooka, Twittera, Microsoftu, Mozilli](#) : „Wszyscy sygnatariusze Kodeksu wdrożyli zasady i systemy mające na celu zapewnienie przejrzystości reklamy politycznej, w tym wymóg, aby wszystkie reklamy polityczne były wyraźnie oznaczone jako treści sponsorowane, oraz zawierają zastrzeżenie "opłacone przez", określające kandydata, partię polityczną lub organizację, która płaci za reklamę”
- [Raporty poszczególnych sygnatariuszy](#)

[Dr Dominik Batorski o polityce Twittera Twitter chce oznaczać, a nawet usuwać fake newsy. Skończy się na szumnych zapowiedziach?](#)

Agresja Rosji na Ukrainę była okazją do intensyfikacji działań skierowanych przeciw dezinformacji – przykład alertów Rządowego Centrum Bezpieczeństwa

RCB
Rządowe Centrum
Bezpieczeństwa

DisInfo Radar

Monitorowany Okres:
21.02.2023 - 01.03.2023

Obszar Informacyjny:
Rosyjska propaganda nt.
zbrojnej napaści Rosji na
Ukrainę.

Fałszywe linie rosyjskich narracji:

- 01** W Polsce nie ma wolności słowa i panuje cenzura. Polska głosi kłamstwa o rosyjskich zbrodniach na Ukrainie.
- 02** Dalsze wspieranie Ukrainy przez Polskę spowoduje wybuch III wojny światowej.
- 03** Polska wraz z czołgami Leopard wysłała na Ukrainę żołnierzy WP, którzy trafiają do rosyjskiej niewoli.
- 04** Rosja prowadzi na terytorium Ukrainy operację obronną przed agresją NATO (wojna zastępcza).

gov.pl/rcb @RCB_RP @rcbgovpl @rządowecentrumbezpieczenstwa

RCB
Rządowe Centrum
Bezpieczeństwa

DisInfo Radar

Paraliżowanie: Wywołanie zdarzeń, tworzenie pozorów, działania informacyjne, za pomocą których rosyjski aparat państwowy może dążyć do wywołania uczuć lęku i zagrożenia

Cel działań:

- Obniżenie gotowości do podjęcia działania.
- Obniżenie morale.
- Wywołanie poczucia bezradności.
- Obniżanie woli do przeciwstawienia się Rosji.
- Rozerwanie relacji społecznych.
- Zastraszenie, uległość.

Narzędzia:

- Ekspozowanie siły.
- Pozorowana lub dedykowana aktywność sił zbrojnych.
- Aktywność propagandowa, wpływ psychologiczny.
- Operacje specjalne, w tym prowokacje, dywersja.
- Decyzje polityczne.
- Dyskredytacja.

Zachowaj spokój i nie daj się zastraszyć

gov.pl/rcb @RCB_RP @rcbgovpl @rządowecentrumbezpieczenstwa

Reakcja UE na dezinformację rosyjską w związku z inwazją na Ukrainę

Po drugie, zdelegalizujemy maszynę medialną Kremla w UE.

Państwowe stacje telewizyjne Russia Today i Sputnik oraz ich filie, nie będą już mogły rozpowszechniać swoich kłamstw, które mają usprawiedliwić wojnę Putina.

Opracujemy narzędzia, które pozwolą zakazać ich toksycznej i szkodliwej dezinformacji w Europie.

Twitter (i nie tylko) zawiesza konto Sputnik International - rosyjska agencja informacyjna (tuba propagandowa) z siedzibą w Moskwie

Głosy, aby zablokować w Polsce stronę [Sputnik International](#) (zablokowana)

Michał Krawczyk @MichaKrawczyk8 · 28 lut

Nie działają **Sputnik** Polska, Rubaltic Polska - jawne tuby propagandowe Kremla, nie działa również prorosyjska myśl-polska. Czyszczenie internetu 'in progress', teraz czas na polskojęzyczny **News-Front**.

@SputnikInt

 Russia state-affiliated media

Konto wstrzymane

@SputnikInt's account has been withheld in Portugal, Finland, Sweden, Ireland, Slovenia, Czech Republic, Poland, Slovakia, Hungary, Italy, Malta, Germany, Greece, Romania, Netherlands, Bulgaria, Austria, Luxembourg, Latvia, Denmark, Lithuania, Croatia, Estonia, Cyprus, France, Spain, Belgium in response to a legal demand. [Learn more](#).

About country withheld content

Oznaczanie kont przez Twittera

MFA Russia

@mfa_russia

 Russia government organization

 #Zakharova: We would like to remind you that after 2014, **#Ukraine** began glorifying Nazi Germany collaborators from the OUN and UPA at the state level !

 Those who openly killed Jews, Roma, Poles, Russians, as well as undesirable Ukrainians during **#WWII**.

About government and state-affiliated media account labels on Twitter

Twitter zablokował ponad 100 kont, które używały prorosyjskiego hashtagu (#)IStandWithPutin za udział w "**skoordynowanym nieautentycznym zachowaniu**". Twitter twierdzi, że nadal bada pochodzenie i powiązania między tymi kontami.

Twitter has banned more than 100 accounts that pushed the pro-Russian hashtag (#)IStandWithPutin for participating in “coordinated inauthentic behavior.” Twitter says it is still investigating the origins and links between the accounts.

[Przetłumacz Tweeta](#)

[nbcnews.com](https://www.nbcnews.com)

Twitter bans over 100 accounts that pushed “#IStandWithPutin”

Tech companies continue to take action on Russia-linked manipulation, but little of the Kremlin’s messaging is breaking through in the West.

Przykład polityki Facebooka i reklam politycznych z kampanii prezydenckiej w USA

"Istnieją polityki mające na celu zapobieganie zamieszaniu wokół oficjalnego spisu ludności USA i jest to przykład tych, które są egzekwowane", rzecznik prasowy Facebooka Andy Stone powiedział w oświadczeniu.

Wcześniej w czwartek, Marszałek Amerykańskiej Izby Reprezentantów Nancy Pelosi, demokratka, ostro potępiła Facebook, zanim zdecydował się usunąć reklamy.

Biuro Spisu Powszechnego zakupiło dziesiątki domen internetowych ze „census” lub innymi słowami kluczowymi w tytule, aby utrudnić potencjalnym oszustom funkcjonowanie stron, a także odbyło liczne spotkania z Twitterem, Facebookiem i innymi portalami społecznościowymi, w nadziei na uzyskanie pomocy w monitorowaniu złych aktorów.

Facebook decides to take down Trump 2020 campaign's 'census' ads

Elizabeth Culliford, Nick Brown

4 MIN READ

SAN FRANCISCO (Reuters) - Facebook Inc on Thursday removed ads by President Donald Trump's re-election campaign that asked users to fill out an "Official 2020 Congressional District Census" because the ads violate the company's policy against misinformation on the government's census.

[Reuters](#)

Dedykowana strona EUvsDisInfo

Przegląd dezinformacji

15 lutego, 2024

Globalna sieć Kremla

Nowe raporty rzucają światło na globalny ekosystem dezinformacyjny Kremla, który nie cofa się przed narażaniem ludzkiego życia.

<https://euvsdisinfo.eu/>

Baza dezinformacji (stan na 26 lutego 2024)

Filters **16629 cases** Show: 15 Sort: Newest

Country / Region **Any** List view Grid view

Language **Any**

Date **dd.mm.yyyy - dd.mm.yyyy**

Tags **Any** **War in Ukraine**

19.02.2024
DISINFO: Emmanuel Macron cancelled his trip to Ukraine because of an assassination plot

19.02.2024
DISINFO: Kyiv prepared terror attacks against Macron during his visit

19.02.2024
DISINFO: Alexei Navalny is one of the many victims of the Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccine

19.02.2024
DISINFO: Navalny may have died due to a mRNA vaccine supplied by Germany

<https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/>

Polecany portal z wiadomościami dotyczącymi polityki przeciwdziałania dezinformacji

DEZINFORMACJA

Rozwój nowoczesnych technologii i środowiska cyfrowego umożliwia pozyskiwanie informacji, dostęp do bardzo wielu źródeł wiedzy oraz dzielenie się nią na niespotykaną dotąd skalę. Wraz z szybkością rozprzestrzeniania się informacji pojawiła się możliwość manipulacji przekazem, przeinaczania treści, a nawet tworzenie fałszywych komunikatów, tzw. „fake news”.

Literatura obowiązkowa

- [Anna Mierzyńska, *Pranie informacji i pożyteczni idioci. Dezinformacja coraz bardziej wyrafinowaną bronią*, Oko.press, 2022](#)
- [Claire Wardle, *Nowy nieporządek świata*, „Świat Nauki” 2019](#)
- [Rafał Babraj, *Czym jest fact-checking? – zarys inicjatyw na świecie i w Polsce*, 2019](#)
- [Przeciwdziałanie dezinformacji w Polsce. Rekomendacje systemowe, 2022](#)

Obowiązkowa gra

Od fejkowych wiadomości
po chaos! Sprawdź, jak
złe treści mogą
przyciągać w internecie!
Zdobądź grono wyznawców!

ZAGRAJ W GRĘ